

ISO 14001 -YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN KÄYTTÖÖNOTTO AUTOTALOSSA

Janne Leppäkorpi

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2012
Auto- ja kuljetustekniikka
Auto ja korjaamotekniikka
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Auto- ja kuljetustekniikan koulutusohjelma
Auto- ja korjaamotekniikan suuntautumisvaihtoehto

LEPPÄKORPI, JANNE: ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän käyttöönotto autotalossa

Opinnäytetyö 60 sivua, josta liitteitä 18 sivua
Huhtikuu 2012

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja ottaa käyttöön ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä Toyota Tammer-Autossa Tampereella. Ympäristötietoisuuden lisääntyä on autoalallakin alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota ympäristön mahdollisimman pieneen kuormitettavuuteen ja myös Toyota haluaa vahvistaa mainettaan ympäristöystävällisenä brändinä. Tässä opinnäytetyössä esitellään aluksi lyhyesti kolme erilaista ympäristöjärjestelmää, joista kaksi on kansainvälisesti hyvin tunnettuja.

Tammer-Autossa oli käytössä jo entuudestaan AKL:n laatu- ja ympäristöohjelma, tässä työssä suunniteltu ISO 14001 -standardin mukainen järjestelmä rakentui tämän järjestelmän rinnalle. Työn tarkoituksena oli selvittää AKL-ympäristöohjelman mahdolliset epäkohdat ja puutteet sekä korjata ne tarvittaessa. Työssä käsitellään ohjeistuksia ja vaatimuksia, joita ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä vaatii toteutuakseen autoliikkeessä. Yritykseen suunniteltu ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä löytyy tämän opinnäytetyön liitteinä.

Tämän opinnäytetyön avulla Toyota Tammer-Autoon saadaan kevään 2012 aikana ISO 14001 -ympäristösertifikaatti. Ympäristöjärjestelmän avulla saadaan yrityksen ympäristöystävällisyyttä entisestään parannettua kannustamalla työntekijöitä suojelemaan ympäristöään sekä kehittämällä ympäristöystävällisiä toimintatapoja. Opinnäytetyö toimii myös eräänlaisena käsikirjana ja ohjeistuksena ison autotalon ympäristöjärjestelmän luomisessa.

Asiasanat: Ympäristö, ympäristöjärjestelmä, autoala

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Automobile and transport engineering
Automobile and garage engineering

LEPPÄKORPI, JANNE: Introduction of ISO 14001 -Environmental Management System in Car Company

Thesis 60 pages, appendices 18 pages
April 2012

The objective of this thesis was to introduce a ISO 14001 -environmental management system to Toyota Tammer-Auto in Tampere. While environmental issues have been tighten has car industry also began to pay attention to burden environment as little as possible.

There is already in Tammer-Auto the quality and environmental program of AKL in use. The ISO 14001 -environmental management system will be built alongside to this program. The objective of this thesis was to find out the possible failures and shortages and fix them. The purpose was also to create a system proper to ISO 14001 -standard to the company. The research design can be characterized as constructive strategy.

Due to this thesis Toyota Tammer-Auto will have a ISO 14001 -environmental certificate while the spring 2012. With the help of the environment program the environmental friendly mode will become better in the company. It will also motivate the employees to work environmental protectively and develop environmental protection continually. This thesis will also have a role as a manual in developing an environment protecting system in a large car company.

Keywords: environment, environment system, car industry

ERITYISSANASTO

AKL	Autoalan keskusliitto
auditoija	henkilö, joka tarkastaa yrityksen ympäristöjärjestelmän
auditointi	puolueeton katselmus, ympäristöjärjestelmän toimivuuden tarkistus
EMAS	the Eco-Management and Audit Scheme
ISO	International Organization for Standardization
katselmus	toiminto, tutkitaan asian tilaa, asiakirjojen oikeellisuutta
poikkeama	yrityksen toiminnan tai tuotteiden aiheuttama ympäristövai- kutus, joka ei täytä yrityksen ympäristötavoitteita
sertifikaatti	ulkopuolisen sertifiointiorganisaation myöntämä todistus, että yrityksen ympäristöjärjestelmä vastaa ISO 14001 -standardin vaatimuksia
sertifiointi	(sertifiointiauditointi) ulkopuolisen auditoijan suorittama tarkastus, vahvistetaan ympäristöjärjestelmän vastaavuus ISO 14001 -standardin kanssa
sertifiointiorganisaatio	puolueeton ja riippumaton organisaatio, joka tarkastaa yri- tyksen ympäristöjärjestelmän ja myöntää sertifikaatin
sisäinen auditointi	yrityksen sisäinen koko ympäristöjärjestelmän toimivuuden tarkastus
ympäristönäkökohta	organisaation toimintojen, tuotteiden ja palveluiden osa, joka voi olla vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TOYOTA TAMMER-AUTO.....	9
3	YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ.....	10
3.1	Lyhyesti ympäristöjärjestelmistä.....	10
3.2	AKL:n ympäristöohjelma.....	11
3.3	ISO 14001 ympäristöjärjestelmä.....	12
3.4	EMAS -JÄRJESTELMÄ.....	14
3.5	EROT ISO 14001 -STANDARDISSA JA EMAS -JÄRJESTELMÄSSÄ.....	15
4	YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN RAKENTAMINEN TAMMER-AUTOSSA.....	16
4.1	AKL:n ympäristöohjelma päivitys.....	16
4.2	ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän luominen.....	18
5	ISO 14001 YMPÄRISTÖKÄSIKIRJAN OHJEISTUKSET.....	20
5.1	Yleiset vaatimukset ja suunnittelu.....	20
5.1.1	Ympäristöpolitiikka.....	20
5.1.2	Ympäristönäkökohdat.....	21
5.1.3	Lakisääteiset ja muut vaatimukset.....	22
5.1.4	Päämäärät ja tavoitteet.....	23
5.2	Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot.....	24
5.2.1	Organisaatio ja vastuut.....	25
5.2.2	Koulutus, tietoisuus ja pätevyys.....	26
5.2.3	Tiedonkulku.....	27
5.2.4	Ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen valvonta.....	28
5.2.5	Toimintojen ohjaus.....	29
5.2.6	Valmius ja toimiminen hätätilanteissa.....	29
5.3	Tarkastukset ja korjaavat toimenpiteet.....	30
5.3.1	Tarkkailu ja mittaukset.....	31
5.3.2	Poikkeamat sekä korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet.....	32
5.3.3	Tiedostot.....	33
5.3.4	Ympäristöjärjestelmän sertifiointi ja auditointi.....	33
5.4	Johdon katselmus.....	35
5.4.1	Johdon katselmus.....	35
6	SERTIFIOINTI.....	37
6.1	Sertifiointiauditointi.....	37
6.2	Ympäristösertifikaatti.....	37
6.3	Määräaikaisauditointi.....	37
6.4	Sertifikaatin peruuttaminen.....	38
7	YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN YLLÄPITO.....	39
7.1	Kehittäminen.....	39
7.2	Toiminnan muutokset.....	39
7.3	Ympäristötavoitteet.....	39
7.4	Auditoinnit.....	40
8	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	41
	LÄHTEET.....	42
	LIITTEET.....	43
	Liite 1. Tammer-Auton ympäristöpolitiikka.....	43
	Liite 2. Tammer-Auton ympäristönäkökohdat.....	44
	Liite 3. Tammer-Auton lakisääteiset ja muut vaatimukset.....	45
	Liite 4. Tammer-Auton päämäärät ja tavoitteet.....	46

Liite 5. Tammer-Auton organisaatio ja vastuut.....	47
Liite 6. Tammer-Auton koulutus, tietoisuus ja pätevyys	49
Liite 7. Tammer-Auton tiedonkulku.....	50
Liite 8. Tammer-Auton ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen valvonta.....	51
Liite 9. Tammer-Auton toimintojen ohjaus.....	52
Liite 10. Tammer-Auton valmius ja toiminen hätätilanteissa	53
Liite 11. Tammer-Auton tarkkailu ja mittaukset.....	54
Liite 12. Tammer-Auton poikkeamat sekä korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet	56
Liite 13. Tammer-Auton tiedostot.....	58
Liite 14. Tammer-Auton ympäristöjärjestelmän sertifiointi ja auditointi	59
Liite 15. Tammer-Auton johdon katselmus	60

1 JOHDANTO

Nykypäivänä on tärkeää, että pidämme ympäristöstämme hyvää huolta ja jokainen yksittäinen kuluttaja tai yritys kantaa oman kortensa kekoon puhtaamman huomisen puolesta. Olisi tärkeää, ettemme kuormittaisi luontoa tarpeettomasti ja jokainen kuluttaja toimisi tämän yhteisen maailmanlaajuisen päämäärän eteen.

Toyota pyrkii vähentämään energian kulutusta ja päästöjä auton elinkaaren kaikissa vaiheissa. Merkittävän osan kokonaisuudesta muodostavat nykyisten liikkeiden myynti- ja huoltotoiminnot, joiden ympäristötehokkuutta parannetaan jatkuvasti (Toyota innovaatiot, 2011.) Entuudestaan jo vihreästä ajattelutavastaan ja ympäristöystävällisyydestään tunnettu Toyota velvoittaa, että kaikissa sen Level 2 -tason jälleenmyyjäliikkeissä (joihin Toyota Tammer-Auto kuuluu) on ISO 14001 -ympäristösertifikaatti vuoden 2012 aikana ja kaikissa sen jälleenmyyjäliikkeissä vuoden 2015 loppuun mennessä.

ISO 14001 -ympäristösertifikaatti tarjoaa työkaluja jatkuvaan parantamiseen ja kertoo sidosryhmille vastuullisesta suhtautumisesta ympäristöasioihin. Vastuullisuus ja turvallisuus ovat merkittäviä asioita liiketoiminnalle, ja ympäristöstä huolehtiminen kilpailuetuna korostuu jatkuvasti.

Tässä opinnäytetyössä suunnittelen ISO 14001 -standardin mukaisen ympäristöjärjestelmän Toyota Tammer-Autoon. Lisäksi opinnäytetyössä kartoitin AKL-ympäristöohjelman mahdolliset epäkohdat sekä puutteet ja korjasin ne. Toyotan jälleenmyyjillä Suomessa on käytössään AKL:n ympäristöohjelma ja ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä rakentuu yritykseen tämän ympäristöohjelman rinnalle, toinen toistaan tukien.

Opinnäytetyössä esittelin kolme erilaista ympäristönhallintaohjelmaa: AKL:n ympäristöohjelman, ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän ja EMAS -järjestelmän, johon Tammer-Auto voi jatkossa halutessaan laajentaa. Opinnäytetyön alussa on kerrottu ympäristöjärjestelmän rakentamisesta ja AKL:n ympäristöohjelman päivityksestä. Kappaleessa viisi on käyty läpi ISO 14001 -ympäristökäsikirjan erilaiset ohjeistukset sisällöltään ja ISO 14001:2004 -standardin mukainen vaatimus on sisällytetty ohjeistuksen kuvaukseen.

Opinnäytetyön lopussa on käyty läpi, kuinka ympäristöjärjestelmästä saadaan kansainvälinen hyväksytty sertifioitu ympäristöjärjestelmä ja mitä toimenpiteitä sen ylläpitäminen vaatii yritykselle tulevaisuudessa. Toyota Tammer-Autoon suunnittelemani ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä löytyy tämän opinnäytetyön liitteinä.

2 TOYOTA TAMMER-AUTO

Toyota Tammer-Auto on Tampereella toimiva täyden palvelun autotalo, joka sijaitsee hyvien liikenneyhteyksien varrella keskustan eteläpuolella. Toyota Tammer-Auto kuuluu Toyota Autotalot Oy:n, joka puolestaan kuuluu Toyota-yhtiöihin ja on tehtaan eli Toyota Motor Europen omistama (Tammer-Auto, 2012.)

Tammer-Autossa työskentelee toistasataa alan ammattilaista ja yrityksen palveluihin kuuluvat automyynti, huolto, varaosat, korikorjaus ja autonvuokraus. Tammer-Auton kanssa samoissa liiketiloissa toimii myös lounasravintola Ravintola Juhlistajat, sekä autojen käsinpesusta, sisäpuhdistamisesta, ulkoisesta ehostamisesta ja vahaamisesta vastaava Koskipesu Oy. Kasvaneen asiakaskunnan johdosta Toyota Tammer-Auto avasi uuden huoltopisteen Tammer-Auto Elovainion Ylöjärvelle keväällä 2011.

3 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ

3.1 Lyhyesti ympäristöjärjestelmistä

Ympäristöjärjestelmät eli ympäristönhallintajärjestelmät ovat ennen kaikkea laadunhallintajärjestelmiä. Laadulla tarkoitetaan tässä yhteydessä yrityksen tuotteiden, toiminnan ja palveluiden laatua ylipäättänsä suhteessa toiminnan ympäristövaatimuksiin ja -vastuisiin. Ympäristöjärjestelmät otettiin käyttöön laatujärjestelmien jälkeen ja ne noudattavat yleisesti ottaen niiden periaatteita. Monissa yrityksissä ympäristöjärjestelmä on muodollisestikin integroitu osaksi yrityksen laatu- ja turvallisuusjärjestelmiä. Laatujärjestelmät ovatkin näin luoneet hyvän pohjan ympäristöjärjestelmien yleistymiselle (Heiskanen 2004, 126–128 ; Koivisto 2011, 125–127.)

Ympäristöjärjestelmä on systemaattinen tapa kehittää ympäristöasioiden hallintaa ja ylläpitää ympäristönsuojelutoimien tuloksellisuutta. Yksi suurimmista ympäristöjärjestelmistä aiheutuvista eduista liittyy imagoon. Yrityksellä käytössä oleva ympäristöjärjestelmä osoittaa sen sidosryhmille, että yritys hoitaa vastuullisesti ympäristöasioitaan. Ympäristösertifikaatin saavuttaminen voi imagon ohella tuottaa muitakin kilpailuetuja. Yrityksen potentiaaliset asiakkaat saattavat asettaa vaatimukseksi tietyn ympäristönsuojelun tason yhteistyökumppaneiltaan. Sertifioidulla ympäristöjärjestelmällä tämä taso on helppo osoittaa toteen.

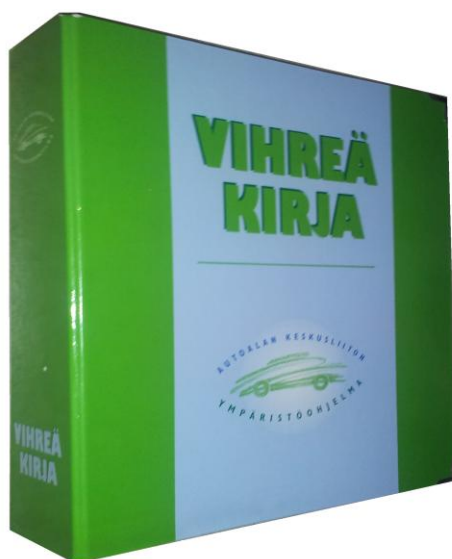
Ympäristöjohtamisen välineitä ovat standardit ja niistä johdetut ympäristöjärjestelmät. Ympäristöjohtamisella tarkoitetaan sitä, että yrityksen toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutusten hallinta on kytketty osaksi yrityksen johtamista ja sitä kautta osaksi jokapäiväistä toimintaa (Sarkkinen 2006, 118). Maailmalla tunnetuimpia ympäristöjohtamisen välineitä ovat ISO 14001 -standardiin ja EMAS -asetukseen perustuvat järjestelmät. Suomessa monella autoliikkeellä on käytössään AKL:n ympäristöohjelma, jonka rinnalle Tammer-Autossa ollaan rakentamassa ISO 14001 -ympäristöjärjestelmää.

3.2 AKL:n ympäristöohjelma

Kaupallinen autoala sekä korjaamotoiminta ovat oleellinen osa nyky-yhteiskunnan yritystoimintaa. Autoalalla syntyy runsaasti päästöjä joista puolestaan syntyy vuositasolla suuria määriä jätteitä. Tämän vuoksi Autoalan keskusliitto on kehittänyt oman ympäristöohjelman, joka voidaan niveltää osaksi autoliikkeen laatu järjestelmää. Autoliikkeiden ympäristöystävällinen toiminta perustuu yritysjohtoon ja henkilöstön sitoutumiseen.

AKL:n ympäristöohjelman tavoitteena on autokaupan sekä autokorjaamoiden ympäristöarvot huomioonottava toiminta ja sen toiminnan sopeuttaminen mahdollisimman helposti ympäristönsuojelun vaatimuksiin. AKL-ympäristöohjelma on mahdollista toteuttaa myös niin, että se täyttää ISO 19011 -standardin sertifiointivaatimukset (AEL, 2012.)

Ympäristöohjelman keskeiset asiat on koottu Vihreään kirjaan, jonka avulla yksittäinen autoliike voi selkeästi luoda organisoidun, täsmällisesti toimivan ja itse itsensä valvoen toimintamallin. Vihreän kirja (kuva 1) toimii käsikirjana ja arkipäivän työkaluna autoliikkeen työntekijöille ja se on jokaisen työntekijän saatavilla tarvittaessa. Noudattaen Vihreän kirjan ohjeita autoliikkeen ympäristöasiat tulevat hoidetuksi oikein ja paremmin kuin minimivaatimukset edellyttävät. Myös asiointi ympäristöviranomaisten kanssa sujuu joustavasti.

KUVA 1. Tammer-Auton Vihreä kirja

Hakeakseen AKL:n ympäristöohjelmaa autoliikkeen johdon tulee nimetä ympäristövastaava, joka useissa tapauksissa on autoliikkeen jälkimarkkinointi- tai korjaamopäällikkö. Lisäksi nimetään kemikaalivastaava, joka voi olla pienemmissä autoliikkeissä sama henkilö kuin ympäristövastaava. Näiden lisäksi nimetään kunkin osaston esimies oman osastonsa ympäristövastaavaksi ja hänelle nimetään varahenkilö.

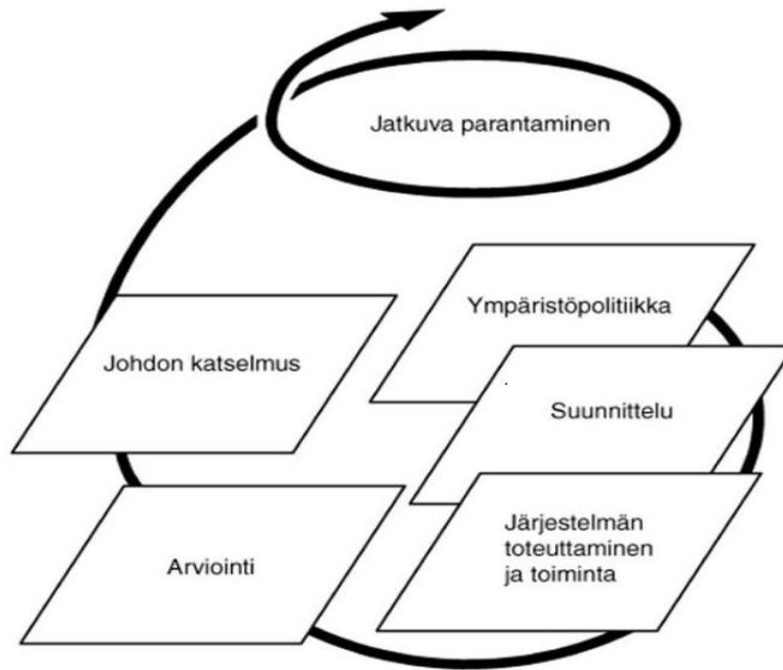
Yrityksen suoritettua auditoinnin hyväksytysti, yritys hyväksytään AKL-ympäristöohjelmaan ja se saa käyttöoikeuden materiaaliin, jota voidaan käyttää hyväksi esim. markkinoinnissa ja suhdetoiminnassa. Mikäli autoliike toimii vastoin Vihreän kirjan ohjeita tai antamaansa sitoumusta AKL voi erottaa autoliikkeen AKL:n ympäristöohjelmasta ja kieltää autoliikettä käyttämästä markkinoinnissaan tai muualla AKL-ympäristöohjelman tunnuksia (AEL, 2012).

3.3 ISO 14001 ympäristöjärjestelmä

Kansainvälinen standardisoimisjärjestö ISO kehittää ja ylläpitää kansainvälisiä standardeja useille eri aloille. Yritysten ympäristöasioiden hoitamiseksi järjestö on valmistellut mm. ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän, joka on maailman tunnetuin ympäristöjärjestelmämalli. Ympäristöjärjestelmä on systemaattinen tapa kehittää ympäristöasioiden hallintaa ja ympäristösuojelutoimien tuloksellisuutta. ISO 14001 auttaa organisaatioita parantamaan ympäristönsuojelunsa tasoa, sekä osoittamaan ympäristöasioidensa hyvää hoitoa sen sidosryhmille ja asiakkaille. ISO 14001 on tehty riittävän joustavaksi, jotta sitä voidaan soveltaa minkä tahansa tyyppiseen ja kokoiseen yritykseen (Pesonen, Hämmäläinen & Teittinen 2001, 10–11.)

ISO 14001 -standardi määrittelee ympäristöjärjestelmää koskevat vaatimukset. Järjestelmä antaa yritykselle mahdollisuuden luoda menetelmät ympäristöpolitiikan ja -päämäärien asettamiseksi sekä menettelytavat asetettujen vaatimusten saavuttamiseksi ja saavutusten osoittamiseksi muille. Standardin perimmäisenä tarkoituksena on tukea ympäristönsuojelua ja ympäristön pilaantumisen ehkäisyä tasapainossa taloudellisten ja sosiaalisten seikkojen kanssa. ISO 14001 -ympäristöjärjestelmässä autoliike sitoutuu ympäristönsuojelun tasonsa jatkuvaan parantamiseen (kuva 2), tunnistamaan toimintonsa ympäristövaikutukset ja selvittämään lakisääteiset velvoitteensa sekä huolehti-

maan niiden täyttymisestä. Yrityksen tulee asettaa ympäristötavoitteet ja seurata niiden toteutumista sekä tarkkailla ja seurata toimintansa ympäristövaikutuksia. Keskeisessä asemassa on toiminnan jatkuva arvioiminen ja parantaminen suhteessa asetettuihin tavoitteisiin (Koivisto 2011, 127–129.)

KUVA 2. Ympäristöjärjestelmän toimintamalli (SFS-EN ISO 14001:2004, 8.)

Valmis ympäristöjärjestelmä on kokonaisuus, joka rakentuu pienempien osien pohjalle. Yritys asettaa ympäristöpäämääränsä ja -tavoitteensa sekä keinot ja aikataulut niiden saavuttamiselle, jolloin pikku hiljaa syntyy valmis toimiva ympäristöjärjestelmä. Ympäristöjärjestelmän käytännön toteuttamisessa tärkeässä roolissa on yrityksen johdon ja muun henkilöstön sitoutuminen järjestelmään. ISO 14001 -ympäristösertifikaatin myöntää ympäristöjärjestelmän jälkeen ulkopuolinen sertifioija (Pesonen ym. 2001, 64–65; Koivisto 2011, 125–127.)

3.4 EMAS -JÄRJESTELMÄ

EMAS on kaikille organisaatiolle tarkoitettu vapaaehtoinen järjestelmä, jolla yritys hoi-
taa ja edistää ympäristöasioita järkevästi. EMAS -järjestelmän vaatima ympäristöraport-
ti on erinomainen tapa kertoa sidosryhmille, että yritys haluaa parantaa ympäristösuoje-
lunsa tasoa jatkuvasti ja kustannustehokkaasti (Moisio, Sahlberg & Tuominen 2005, 9.)

ISO 14001 -standardin sertifiointia EMAS -asetuksessa vastaa EMAS -järjestelmään
rekisteröinti. Ne yritykset, jotka ovat luoneet ympäristöjärjestelmänsä vähintään ISO
14001 -standardin vaatimusten mukaisesti, voivat hakea rekisteröintiä EMAS - järjes-
telmään. Ennen tätä rekisteröinnin hakemista yrityksen on laadittava EMAS -asetusten
vaatimusten mukainen vahvistettu ympäristölausunto. Ympäristölausunnon vahvistami-
sen jälkeen yritys voi lähettää rekisteröintihakemuksen ja ympäristölausuntonsa Suo-
men ympäristökeskukselle, jonka tehtävänä Suomessa on organisaatioiden rekisteröimi-
nen EMAS -järjestelmään. Suomen ympäristökeskus ilmoittaa yrityksen johdolle hy-
väksymisestä EMAS -järjestelmään ja sen rekisteröinnistä. Rekisteröimisen jälkeen yri-
tys saa oikeuden käyttää ilmoitusta EMAS -järjestelmään osallistumisesta, ns. EMAS -
logoa (kuva 3) (Pesonen ym. 2001, 66–69.)

KUVA 3. EMAS - logo (EMAS)

Tammer-Auto voi siis halutessaan ISO 14001 sertifikaatin saatuaan hakea itselleen re-
kisteröintiä EMAS - järjestelmään, suoritettuaan EMAS - asetusten mukaisen ympäris-
tölausunnon.

3.5 EROT ISO 14001 -STANDARDISSA JA EMAS -JÄRJESTELMÄSSÄ

Isoin ero ISO 14001 -standardin ja EMAS -järjestelmän välillä on suhtautuminen avoimuuteen ja ympäristölainsäädännön noudattamiseen. EMAS edellyttää yritykseltä aina julkista ympäristöselontekoa ja antaa ohjeita sen laatimiseksi. ISO 14001 -standardin mukaan julkinen ympäristöraportti on puolestaan vapaaehtoinen. EMAS -asetus edellyttää organisaatiota myös noudattamaan ympäristölainsäädäntöä. ISO 14001-standariin riittävä vaatimus on, että organisaatiolla on menettelytavat, joiden avulla se pääsee lainmukaisuuden tilaan tietyn ajan kuluttua. EMAS -järjestelmässä kiinnitetään lisäksi erityistä huomiota henkilöstön osallistumiseen ja ympäristönsuojelun tason jatkuvaan paranemiseen (Ympäristö, 2011). Kuvassa 4 on esitetty kaaviokuva ISO 14001 -standardin laajentamisesta EMAS -järjestelmäksi.

KUVA 4. Askeleet EMAS:iin (Ympäristö, 2011)

4 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN RAKENTAMINEN TAMMER-AUTOSSA

4.1 AKL:n ympäristöohjelma päivitys

AKL:n ympäristöohjelman ja ISO 14001 -ympäristöohjelman yhdessä muodostama ympäristöjärjestelmä on kuin kaksikerroksinen omakotitalo. AKL:n ympäristöohjelma on talon alakerta ja uusi rakennettava ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä on sen yläkerta (Nikkanen, 2012.) Nikkanen tarkoittaa tällä vertauskuvallaan sitä, että ennen kuin lähdetään luomaan ja rakentamaan uutta, pitää varmistaa vanhan järjestelmän olevan kunnossa ja ajan tasalla. Jotta koko ympäristöjärjestelmästä tulisi toimiva sekä tehokas ja lisäksi, että käytössä oleva ympäristöohjelma kestäisi uuden ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän rasitukset ja vaatimukset, täytyy varmistua käytössä olevan AKL:n ympäristöjärjestelmän toimivuudesta ja ajan tasaisuudesta. Tammer-Autossa AKL:n ympäristöjärjestelmää on tarkastettu säännöllisesti AKL:n laatuohjelman auditointien yhteydessä, joten järjestelmän toimivuus koko talossa on hyvällä mallilla. AKL:n ympäristöohjelman lomakkeet olisi kuitenkin hyvä päivittää samalla ajan tasaisiksi, jotta voidaan varmistua niiden paikkaansa pitävyydestä.

Päivitettäviä AKL:n Vihreän kirjan ympäristölomakkeita oli: vastuuhenkilöiden luettelo, jätehuoltosuunnitelma (jätenesteet ja maalaamo), jätehuoltosuunnitelma (toiminnan jäte), jätehuoltosuunnitelma (materiaalit ja osat), kaivojen tarkastus- ja tyhjennyssuunnitelmat, kaivojen tarkastus- ja tyhjennyspäiväkirja sekä viranomaisyhteydet. Jätehuoltosuunnitelmasta sekä kaivojen tarkastus- ja tyhjennyssuunnitelmasta löytyy AKL:n lomakepohjista malliesimerkki, kuinka ne tulisi täydentää oikeaoppisesti.

Vastuuhenkilöiden luettelo

Vastuuhenkilöiden luetteloon nimetään yrityksen ympäristöorganisaatioon kuuluvat henkilöt. Ympäristövastaava autoliikkeessä toimii AKL-ympäristöohjelman vastuuhenkilönä ja hänen alaisuuteen kuuluvat muiden osastojen osastopäälliköt, kukin heistä toimii oman osastonsa ympäristövastaavana. Jokaiselle vastuuhenkilölle määritellään oma vastuualue ja nimitetään varahenkilö. Osastojen vastuuhenkilöiden velvollisuutena on vastata oman osastonsa osalta ympäristöohjelman käytännöntyöstä ja ilmoittaa ympäristövastaavalle havainnoiduista poikkeamista ja häiriöistä.

Jätenesteet ja maalaamo

Jätehuoltosuunnitelmaan täytetään vuoden aikana autoliikkeessä syntyneet jätemäärät. Yksikkökustannusten selvittäminen on tärkeää, sillä AKL-ympäristöohjelmaan hyväksytty yritys saa käyttöönsä koko maan kattavan yksikkökustannusten vertailutiedoston. Näin ollen yritys pystyy vertaamaan omia kustannuksia oman alueensa ja koko maan tilanteeseen.

Toiminnan jäte

Jätehuoltosuunnitelmaan täytetään jätenesteet ja maalaamo -lomakkeen mukaisesti vuoden aikana autoliikkeessä syntyneet jätemäärät. Toiminnan jätteessä yksittäinen merkittävin täytettävä on erotuskaivot: hiekanerotuskaivot ja öljynerotuskaivot. Öljynerotuskaivon tyhjennys on kaksivaiheinen; kun kaivon pintakerros ja pohjaliete tyhjenetään erikseen, päästään merkittäviin kustannussäästöihin. Pintakerros on ongelmajätettä, mutta pohjaliete voidaan kuntakohtaisesti tulkita ei-ongelmajätteeksi.

Materiaalit ja osat

Jätehuoltosuunnitelmaan täytetään myös jätenesteet ja maalaamo -lomakkeen mukaisesti vuoden aikana autoliikkeessä syntyneet jätemäärät. Öljynsuodattimista tulee mainita, missä muodossa ne ovat (valutettu / kokoonpuristettu) ja minne suodattimet toimitetaan.

Kaivojen tarkastus- ja tyhjennyssuunnitelma

Kaivojen tarkastus- ja tyhjennyssuunnitelmaan täytetään kaivojen tyyppinumero, joka selviää rakennuspiirustuksista. Tyyppinumeron perusteella saadaan selville kaivon tyhjennystilavuus. Öljynerotuskaivon pintakerros ja pohjaliete tyhjenetään säännöllisesti hälytysrajan mukaisesti. Tyhjennys tapahtuu vaiheittain: ensin tyhjenetään öljykerros (ongelmajätettä), sitten tyhjenetään kaivossa oleva vesi (otetaan talteen), tämän jälkeen tyhjenetään pohjaliete (kuntakohtaisesti voidaan tulkita ei-ongelmajätteeksi) ja lopuksi palautetaan vesi kaivoon.

Kaivojen tarkastus ja tyhjennyspäiväkirja

Lomakkeeseen merkitään kaikki kiinteistön kaivot, niiden tarkastukset ja tyhjennykset. Näin voidaan helposti seurata kaivojen tilannetta, kun tiedot niistä on kerätty yhteen ja samaan paikkaan.

Viranomaisyhteydet

Viranomaisyhteyksiin selvitetään ja kirjataan ne kunnan viranomaiset, joiden kanssa autoliike toimii AKL-ympäristöohjelmaa toteuttaessaan. Erityisesti on huomattava nopea yhteistyötoiminta mahdollisissa onnettomuustilanteissa ja siksi eritoten viranomaisyhteyksien on oltava ajan tasalla. Viranomaisyhteystiedoista ja muista tärkeistä puhelinnumeroista olisi hyvä laatia taulukko, joka on helposti saatavilla onnettomuustilanteissa. Tavallisesti kuitenkin yhteydenotto yleiseen hälytyskeskukseen on riittävä toimennpide.

4.2 ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän luominen

Kun AKL:n ympäristöohjelma saatiin päivitettyä ajan tasalle, aloitin rakentamaan ISO 14001 -ympäristöjärjestelmää. Järjestelmän luomisen aloitin tekemällä ympäristökäsikirjaan sisällysluettelon ja ristiviittaustaulukon jokaisen ohjeistuksen liittyvyydestä ISO 14001 -standardiin (taulukko 1). Ristiviittaustaulukosta jokainen ympäristökäsikirjan lukija sekä käyttäjä näkee, mitä standardia mikäkin ohjeistus vastaa, ja henkilö voi näin ollen halutessaan tarkistaa sieltä standardin vaatimukset. Tällainen tilanne saattaa tulla vastaan esimerkiksi sisäisessä auditoinnissa tai ympäristökäsikirjan päivityksissä vuosien kuluessa. ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän rakentamisesta ja siihen liittyviä ohjeistuksia ja määräyksiä on käsitelty sekä esitelty tämän opinnäytetyön luvussa viisi.

Ympäristöjärjestelmän ohjeistukset tein Tammer-Auton Laatu-käsikirjaan Lotus Notes -kantaan, johon rakensin oman erillisen Ympäristökäsikirja -kansion, jonne tallensin kaikki ympäristöohjelmaan liittyvät lomakkeet ja tiedostot. Koko henkilöstö pääsee lukemaan Ympäristökäsikirjaa talon sisäisen Intranetin kautta, ja henkilöt joilla on pääsy Laatu-käsikirjaan voivat myös tehdä muutoksia Ympäristökäsikirjaan tarvittaessa. Toyota Tammer-Auton Lotus Notes -kanta sijaitsee varmistetulla palvelimella Toyota Auto Finland Oy:n tiloissa Vantaan Korsossa, joten ympäristökäsikirja ei tuhoudu esimerkiksi tulipalon sattuessa.

TAULUKKO 1. Laaditun ISO 14001 ympäristökäsikirjan vastaavuus ISO 14001:2004 -standardiin (Hyyryläinen, 2011).

ISO 14001 ympäristökäsikirja	ISO 14001:2004 -standardi
1. Johdanto	
1.1. Sisällysluettelo	
1.2. Yritysesittely	
2. Yleiset vaatimukset ja suunnittelu	
2.1. Ympäristöpolitiikka	4.2
2.2. Ympäristönäkökohdat	4.3.1
2.3. Lakisääteiset ja muut vaatimukset	4.3.2
2.4. Päämäärät ja tavoitteet	4.3.3
3. Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot	
3.1. Organisaatio ja vastuut	4.4.1
3.2. Koulutus, tietoisuus ja pätevyys	4.4.2
3.3. Tiedonkulku	4.4.3
3.4. Ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen valvonta	4.4.4, 4.4.5
3.5. Toimintojen ohjaus	4.4.6
3.6. Valmius ja toiminen hätätilanteissa	4.4.7
4. Tarkastukset ja korjaavat toimenpiteet	
4.1. Tarkkailu ja mittaukset	4.5.1, 4.5.2
4.2. Poikkeamat sekä korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet	4.5.3
4.3. Tiedostot	4.5.4
4.4. Ympäristöjärjestelmän sertifiointi ja auditointi	4.5.5
5. Johdon katselmus	
5.1. Johdon katselmus	4.6

5 ISO 14001 YMPÄRISTÖKÄSIKIRJAN OHJEISTUKSET

5.1 Yleiset vaatimukset ja suunnittelu

Suunnitteluvaiheessa tunnistetaan ympäristöjärjestelmää luodessa aluksi ne autoliikkeen toiminnot ja tuotteet, jotka voivat aiheuttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia. Suunnittelua jatketaan miettimällä toimintatapoja, joilla saadaan tietoa ja voidaan saavuttaa ympäristölakisääteiset sekä muut vaatimukset. Keskeisten ympäristövaikutusten ja niitä aiheuttavien toimintojen ja tuotteiden, sekä lakisääteisten vaatimusten ollessa selvitetty, suunnitellaan autoliikkeen ympäristöasioiden hoidon kehittämisen päämäärät, tavoitteet, aikataulut, sekä toimenpiteet näiden saavuttamiseksi.

5.1.1 Ympäristöpolitiikka

Ympäristöpolitiikka kertoo, mitä autoliike haluaa ympäristöhallinnallaan saavuttaa. Se antaa myös kuvan yrityksen arvoista ja asenteista ympäristöasioissa. Ympäristöpolitiikassa varmistetaan, että ympäristöjärjestelmä on määritellyssä laajuudessa autoliikkeen palveluihin ja tuotteisiin nähden tarkoituksenmukainen ja siinä asetetaan sen ympäristötoiminnan periaatteet. Ympäristöpolitiikka toimii ohjeistuksena yrityksen henkilöstölle ympäristöasioissa ja niihin liittyvissä toiminnoissa. Yrityksen johto määrittää ja laatii ympäristöpolitiikan ja omalla sitoutumisellaan ovat esimerkkinä muulle henkilöstölle. Johdon sitoutuminen on ympäristöjärjestelmän toiminnan kannalta erittäin tärkeää. Kun johto on sitoutunut järjestelmään, antanee se toimintaan sellaiset työkalut ja toimintaolosuhteet, että ympäristöasioita voidaan yrityksessä parantaa entisestään (Pesonen ym. 2001, 34–35.)

Ympäristöpolitiikkaa laadittaessa tulisi lähteä liikkeelle autoliikkeen omista merkittävisistä ympäristönäkökohdista ja selvittää mitä ympäristönäkökohdille on suunnitteilla tehdä niiden parantamiseksi. ISO 14001 -standardissa vaaditaan yrityksen olevan sitoutunut jatkuvaan parantamiseen, mikä onkin yksi ympäristöjärjestelmän ehdoton elinehto toiminnan kehityksen ja ympäristönsuojelun kannalta. Lisäksi standardi vaatii yrityksen sitoutumisen ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen ja soveltuvan lainsäädännön

noudattamiseen; eli tuntevan oman toimintansa kannalta koskevan lainsäädännön. Lainsäädäntö asettaa lähtötason yrityksen ympäristövaatimuksille ympäristöjärjestelmässä ja nämä vaatimukset sen tulee ehdottomasti täyttää. Standardi myös vaatii ympäristöpolitiikan asettavan perusteet ympäristöpäämäärien ja -tavoitteiden määrittelyille ja katselmoinnille sekä että sitä ylläpidetään säännöllisesti, dokumentoidaan ja se on julkisesti saatavilla. Muutoksista ympäristöpolitiikkaan tulee myös tiedottaa yrityksen henkilöstöä ja siellä mahdollisesti muita työskenteleviä tahoja (Pesonen ym. 2001, 35–36; SFS-EN ISO 14001:2004, 16.)

Tammer-Auton määritelty ympäristöpolitiikka löytyy liitteistä (liite 1). Ympäristöpolitiikan tulee olla johdon laatima ja sitä noudattaen yritys pystyy jatkuvasti parantamaan toimintaansa liittyen ympäristönäkökohtien huomioimiseen. Ympäristöpolitiikan tulee olla ytimekäs, mahdollisimman selkeä ja siinä esitetyt asiat pitää pystyä tarvittaessa vahvistamaan.

5.1.2 Ympäristönäkökohdat

Yrityksen ympäristönäkökohdat ovat asioita, joista saattaa aiheutua ympäristömuutoksia. Ympäristömuutokset voivat olla myönteisiä tai kielteisiä ja yleensä ympäristöjärjestelmissä keskitytään vain kielteisiin ympäristövaikutuksiin, mutta olisi tärkeä ottaa huomioon myös myönteiset ympäristöasiat. Autoliikkeessä tällainen myönteinen ympäristönäkökohta voisi olla esim. autojen säännöllinen ja asiantunteva huolto vähentää polttoainekulutusta, mikä pienentää auton päästöjä. Ympäristönäkökohtien tunnistaminen ja niihin liittyvien ympäristövaikutusten arvioiminen aloitetaan tutustumalla toimintaan tarkasti. Autoliike listaa ja laatii omat ympäristönäkökohtansa ja asettaa ne riskianalyysillä tai muulla vastaavalla menetelmällä ympäristömuutosten kannalta tärkeysjärjestykseen. Merkittävimpiä ympäristönäkökohtia, joihin yritys voi omalla toiminnallaan vaikuttaa, pyritään minimoimaan ja ehkäisemään kokonaan tulevaisuudessa (Ekroos 1995, 103–107; Pesonen ym. 2001, 15–17.)

Autoliikkeen tulee luoda, toteuttaa ja ylläpitää menettelytavat tunnistaa toimintonsa ja tuotteidensa ympäristönäkökohdat, joita se voi valvoa ja olettaa voivansa vaikuttaa. Tämän jälkeen yritys määrittää ne näkökohdat, joilla on tai saattaa olla merkittä-

viä vaikutuksia ympäristöön. Lisäksi yrityksen tulee varmistaa merkittävien ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen luotaessa, toteuttaessa ja ylläpidettäessä ympäristöjärjestelmäänsä. Yrityksen tulee myös dokumentoida ympäristönäkökohtansa ja pitää se ajan tasalla, sekä tiedottaa henkilöstöä sen muutoksista (Pesonen ym. 2001, 15; SFS-EN ISO 14001:2004, 16.)

Tammer-Autossa ympäristönäkökohdat luotiin yritykseen määrittämällä eri toimintoihin (mm. autojen korjaustoiminta, jätteet, kiinteistö, myyntitoiminnot) liittyvät ympäristönäkökohdat niiden määrän, onnettomuus todennäköisyyden ja ympäristövaikutuksen / lakisääteisyys perusteella. Näille ympäristönäkökohdille määriteltiin tavoite mihin pyritään ja ohjelma jolla ympäristönäkökohtaa hallitaan ja niiden vaikutuksia minimoidaan. Tämä ympäristönäkökohtien arviointi tehtiin erillisellä Excel-taulukolla, jota ei ole esitetty tässä opinnäytetyössä. Tehtyä taulukkoa päivitetään tarvittaessa ja muutoksista tiedotetaan henkilökuntaa. Merkittävien ympäristönäkökohtien hallinta yrityksessä on kuitenkin esitetty liitteissä (liite 2).

5.1.3 Lakisääteiset ja muut vaatimukset

Autoliikkeen omaa toimintaa koskevan ympäristölainsäädännön tunteminen ja sen noudattaminen ovat ympäristöhallinnan perusasioita. Lainsäädäntö asettaa ympäristötoiminnalle minimitason, joka jokaisen yrityksen tulee ehdottomasti täyttää ja siksi ympäristöjärjestelmissä myös lähdetään liikkeelle lainsäädännön vaatimuksista. Viranomaiset eivät tavallisesti kontrolloi erikseen minimi lainsäädännön noudattamista, vaan se katsotaan normaaliksi huolellisuudeksi, jota yritysten pitää toiminnassaan noudattaa. Yrityksen tulee tietää toimintaansa koskevat ympäristölainsäädännön kohdat ja muut ympäristöasioihin liittyvät sitoumukset, sekä seurata lainsäädännön kehitystä ja sen tuomia muutoksia sen toimintaan (Marttinen, Saastamoinen & Suvanto 2000, 146–147; Pesonen ym. 2001, 21-22.)

Autoliikkeen tulee ylläpitää menettelytapa, jolla se tunnistaa ja saa käyttöönsä lakisääteiset ja muut vaatimukset, joilla on vaikutusta sen toiminnan ympäristönäkökohtiin, joihin se on sitoutunut. ISO 14001 -standardi vaatii myös yrityksen luovan, toteuttavan

ja ylläpitävän menettelyt määritelläkseen kuinka näitä vaatimuksia sovelletaan sen ympäristönäkökohtiin (SFS-EN ISO 14001:2004, 16.)

Autoalan keskusjärjestönä AKL on näköalapaikalla alaa koskevaan lainsäädäntöön nähden ja se tiedottaa autoalaa vaikuttavista laista ja lakimuutoksista jäsenyrityksiään. AKL-ympäristöohjelmaan sitoutunut yritys täyttää muun muassa jätelain asettamat vaatimukset ja tietyiltä osin myös ylittää ne (Vihreä kirja, 1996.)

Tammer-Autossa on siis käytössä AKL-ympäristöohjelma ja ISO 14001 -ympäristöjärjestelmää luodessa esimerkiksi nämä jätelain vaatimukset olivat yrityksessä luonnollisesti siis jo kunnossa. Yrityksen toimintaan muut vaikuttavat lakisääteiset vaatimukset selvitettiin tällaista palvelua tarjoavan yrityksen kautta, josta tulee puolivuositain myös tieto muuttuvista laista ja vaatimuksista. Toyota Tammer-Auton lakisääteiset ja muut vaatimukset ovat liitteenä (liite 3).

5.1.4 Päämäärät ja tavoitteet

Autoliikkeen tulee resurssiensa mukaisesti valita ne merkittävimmät ympäristönäkökohdat, joihin se ensin haluaa vaikuttaa. Tavoitteiden aikaansaamiseksi näissä päämäärissä ei ole tarpeenmukaista kaikkia ympäristönäkökohtia työstää kerralla, vaan keskittyä esimerkiksi 3-5 tavoitteeseen yhdellä kertaa, paremman tehokkuuden aikaansaamiseksi (Pesonen ym. 2001, 37–38.)

Päämäärät ovat koko autoliikkeen tasolla määriteltyjä, usein pitkäköllä aikavälillä asetettuja pyrkimyksiä, joihin autoliike ympäristöasioissaan pyrkii. Päämäärät eivät välttämättä ole aina määrällisiä, päämääränä voi esimerkiksi olla, että kaikilla alihankkijoilla on ympäristöjärjestelmä. Tavoitteet ovat päämääristä johdettuja tarkempia yksityiskohteisempia vaatimuksia ja niissä kerrotaan kuinka asetettuihin päämääriin voidaan päästä. Tavoitteiden tulisi olla aina kuitenkin määrällisiä, aikatauluun sidottuja ja mahdollisimman mitattavia asioita. Tavoitteita asettaessa on mietittävä, miten niitä toteutumista seurataan ja kullekin tavoitteelle pitäisi määritellä ympäristönsuojelutason mittari (Pesonen ym. 2001, 38.)

Autoliikkeen tulee luoda, toteuttaa ja ylläpitää dokumentoidut ympäristöpäämäärät ja niiden tavoitteet jokaiselle asiankuuluvalla toiminnolleen. Niiden tulee olla mahdollisuuksien mukaan mittavissa ja yhdenmukaisia yrityksen ympäristöpolitiikan kanssa. Päämäärien ja tavoitteiden tulee sisältää sitoutumisen ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen, jatkuvaan parantamiseen, sekä yrityksen ottamaan huomioon ja noudattamaan lakisääteiset ja muut vaatimukset, joihin se on sitoutunut. Autoliike luo ohjelman, jolla näihin päämääriin ja tavoitteisiin päästään. Ohjelman tulee sisältää vastuut päämäärien ja tavoitteiden saavuttamisesta kaikille asiaankuuluville toimintoille ja lisäksi keinot ja aikataulut, jolla ne saavutetaan (Pesonen ym. 2001, 37; SFS-EN ISO 14001:2004, 18.)

Tammer-Autoon asetetut päämäärät ja tavoitteet löytyvät liitteenä (liite 4). Yrityksen vuosittaisia numereellisia tavoitteita ei ole esitelty tässä opinnäytetyössä. Ne löytyvät Tammer-Auton ympäristökäsikirjasta työntekijöiden saatavana erillisenä liitteenä, joten niitä on tulevaisuudessa helpompi päivittää ja määritellä uudet tavoitearvot tuleviksi vuosiksi. Ympäristöpäämääriä ja tavoitteita määriteltäessä kannattaa keskittyä yrityksen ympäristöpolitiikkaan ja merkittävimpiin ympäristönäkökohtiin sekä siihen, että ympäristötavoitteet ovat selkeästi mitattavissa ja niille löytyy määritellyt tavoitearvot, joihin yrityksen tulee pyrkiä.

5.2 Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot

Järjestelmän toteuttamien ja toiminnot osiossa esitetään ympäristöjärjestelmää luodessa vaatimuksia siitä, miten se toteutetaan käytännössä. Määritellään ympäristöasioiden hoitoon liittyvät vastuut ja valtuuksien jakaminen, sekä yrityksen työntekijöiden kouluttaminen ja ympäristötiedon jakaminen. Lisäksi määritellään merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien toimintojen ohjausta ja suorittamista, normaaleissa olosuhteissa ja hätätilanteessa.

5.2.1 Organisaatio ja vastuut

Autoliikkeen johdon tulee varmistaa, että sillä on tarvittavat välttämättömät resurssit saatavilla ympäristöjärjestelmän luomiselle, toteuttamiselle, ylläpidolle ja parantamiselle. Resurssit pitävät sisällään henkilöresurssit, erityistaidot, taloudelliset resurssit ja teknologian. Roolit, vastuut ja valtuudet tulee määritellä ja dokumentoida ja niistä tulee tiedottaa. Autoliikkeen johdon tulee nimittää johdon edustaja tai edustajia, joille määritellään roolit, vastuut ja valtuudet, jotta voidaan varmistua ympäristöohjelmien toteutumisesta. Vastuuhenkilöillä on myös oltava ympäristöjärjestelmästä ajan tasalla olevat varahenkilöt, jottei pääse syntymään tilannetta, että ympäristönhallintaprosessi keskeytyisi täysin esimerkiksi loman tai sairauden aikana (SFS-EN ISO 14001:2004, 18.)

Vastuuhenkilöiden lisäksi yrityksen kannattaa määritellä ympäristöasioihin liittyviä laajempia vastuita laajemminkin. Esimerkiksi jätteiden oikeasta lajittelusta tai toimimisesta hätätilanteissa voivat olla vastuussa kaikki yrityksen työntekijät, eikä pelkästään tietty vastuuhenkilö tai hänen varalleen nimetty varahenkilö.

Vastuukysymyksiin liittyy aina myös kysymys vallasta sekä resursseista ja lisäksi yrityksen ympäristöpolitiikan toteuttamiseksi tarvitaan aikaa, rahaa ja tietotaitoa. Ympäristöjärjestelmän ylläpitoon on varattava riittävästi henkilöstöä ja heille on tarvittaessa annettava tarpeellinen koulutus. Yrityksen johdon on myös budjetoitava ympäristöjärjestelmän ylläpitoon tarvittavat taloudelliset resurssit (Pesonen ym. 2001, 42–43.)

Toyota Tammer-Autoon perustettiin erillinen ympäristöjohtoryhmä ja he ovat päävastuussa yrityksen ympäristöohjelmasta, tavoitteiden seurannasta, uusien tavoitteiden asettamisesta, toimintatapojen muutoksista, yms. Ympäristöjohtoryhmä kokoontuu kolme kertaa vuodessa ja he käsittelevät näitä asioita kokouksissaan. Lisäksi AKL:n ympäristöohjelman vaatimusten mukaisesti yritykseen on nimetty ympäristövastaava, jonka tehtävänä on vastata Vihreän kirjan ympäristöohjelman ja jätehuoltosuunnitelman toimenpiteistä. Sama henkilö toimii myös luonnollisesti ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän ympäristövastaavana. Viime kädessä kuitenkin yrityksen jokainen työntekijä vastaa itse omista tekemisistään, myös ympäristöasioissa. Tammer-Auton organisaatio ja vastuut on esitelty liitteissä (liite 5).

5.2.2 Koulutus, tietoisuus ja pätevyys

Autoliikkeen täytyy tunnistaa sen henkilöstön koulutustarpeet. Yrityksen täytyy vaatia ja varmistaa kaikkien niiden henkilöiden, jotka suorittavat tehtäviä yrityksen palveluksessa tai yritykselle, pätevyys tarkoituksen mukaisen koulutuksen tai muun soveltuvan kokemuksen perusteella. Koulutustarpeessa tulee kuitenkin huomioida sen tarpeellisuus vain niille henkilöille joilla on mahdollisuus aiheuttaa yrityksen tunnistamia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Eikä turhaan kouluttaa koko henkilöstöä kaikilla ympäristökoulutuksilla, jos ei koulutus ole työntekijän toimenkuvan kannalta oleellista. Koulutuksista tulee myös ylläpitää ja säilyttää asianmukaisia tallenteita. Yrityksen täytyy luoda ja ylläpitää menettelytavat, joilla kaikki yrityksen palveluksessa olevat ja sille työskentelevät henkilöt saavat tiedon yrityksen ympäristöpolitiikan ja menettelyjen sekä ympäristöjärjestelmän vaatimusten noudattamisen tärkeydestä. Lisäksi näiden henkilöiden tietoisuuteen tulee saattaa jokaisen henkilön oman toimintansa merkittävistä ympäristönäkökohdista ja heidän työhönsä liittyvistä todellisista ja mahdollisista ympäristövaikutuksista. Henkilöt tulee myös saattaa tietoisuuteen omista rooleistaan ja vastuistaan, jotka liittyvät ympäristöpolitiikan ja menettelytapojen sekä ympäristöjärjestelmän vaatimustenmukaisuuden saavuttamiseen ja määritellyistä menettelyistä poikkeamisen mahdollisista seuraamuksista (Pesonen ym. 2001, 44; SFS-EN ISO 14001:2004, 18.)

Ylimmällä johdolla on merkittävä rooli yrityksen henkilöstön motivoimisessa ympäristötyöhön ja ympäristötietoisuuden parantamisessa. Ylimmän johdon tulee suunnitella ja luoda autoliikkeen ympäristöarvot ja tehdä niistä koko yrityksen yhteiset ympäristötavoitteet. Ympäristöpolitiikan pyrkimykset muutetaan todelliseksi toiminnaksi vain, kun jokainen yksittäinen työntekijä sitoutuu näihin asetettuihin ympäristötavoitteisiin ja toimii niiden päämäärien täyttymisen aikaan saamiseksi. Henkilökunnan sitouttamiseksi ympäristöasioihin hyödynnetään koulutusta ja tiedotusta. Kun yrityksen ympäristöjärjestelmää aletaan kehittää, on asiasta tarpeen pitää koulutustilaisuus koko henkilökunnalle, sekä niille tahoille jotka työskentelevät yritykselle. Henkilöstölle suunnattua ympäristökoulutusta ja -tiedotusta kannattaa myös luonnollisesti ylläpitää jatkossakin ja kertoa heille säännöllisesti ympäristöjärjestelmän avulla saavutetuista tuloksista (Pesonen ym. 2001, 44–45.)

Tammer-Auton koulutus, tietoisuus ja pätevyys määritelmä löytyy liitteenä (liite 6). Yrityksessä järjestettiin koko henkilöstölle ympäristökoulutus maaliskuussa 2012, jossa kerrottiin yleisesti ISO 14001 -ympäristöjärjestelmästä ja sen tuomista muutoksista yrityksen toimintaa. Yrityksen ympäristöpolitiikka ja sen kautta asetetut ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi esiteltiin myös henkilöstölle.

5.2.3 Tiedonkulku

Autoliikkeen tulee luoda, toteuttaa ja ylläpitää ympäristöjärjestelmäänsä ja -näkökohtiinsa liittyvät menettelyt, jotka koskevat sisäistä viestintää yrityksen eri osastojen ja toimintojen välillä sekä ulkoisten sidosryhmien asiaankuuluvien tiedustelujen vastaanottamisesta, dokumentointia ja niihin vastaamista. Jos yritys haluaa viestiä yrityksen ulkopuolelle sen merkittävistä ympäristönäkökohdista, tulee sen luoda ja toteuttaa menetelmät tällaiselle ulkoiselle viestinnälle (SFS-EN ISO 14001:2004, 20.)

Yrityksen tulee sisäisen tiedonkulun lisäksi myös tiedottaa ympäristöasioistaan yrityksen ulkopuolisia tahoja, etenkin ympäristöpolitiikastaan ja -näkökohdistaan. Yrityksen omalle henkilöstölle ja muille sidosryhmille suunnattu asianmukainen tiedottaminen ympäristöasioista edistää henkilöstön motivoitumista ympäristöjärjestelmään sekä lisää sidosryhmien ympäristönsuojelun tasoon liittyvää tietoisuutta. Johdon ja koko yrityksen sitoutumista ympäristöasioiden huomioimiseen, kehittämiseen ja parantamiseen voidaan osoittaa avoimella ympäristöviestinnällä. Yrityksen ympäristöviestinnän tulee olla kaksisuuntaista, pitää määritellä miten työntekijöiden ja ulkoisten sidosryhmien kyselyt ja huolenilmaukset otetaan vastaan. Yrityksen on määriteltävä henkilö tai henkilöt, jotka vastaanottavat kyselyt ja vastaavat niihin. Lisäksi nämä vastaukset ja kyselyt tulee dokumentoida ISO 14001 -standardin vaatimusten mukaisesti (Pesonen ym. 2001, 46–47.)

Tammer-Auton sisäinen tiedonkulku sekä tiedonkulku yritykseen ja yrityksestä on määriteltäviä liitteissä (liite 7). Yritys tiedottaa avoimesti kotisivuillaan asiakkaiden ja sidosryhmien nähtäväksi sen ympäristöpäämääristään ja -tavoitteistaan, sekä kertoo ISO 14001 -ympäristösertifikaatistaan, saatuaan sen.

5.2.4 Ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen valvonta

ISO 14001 -standardi vaatii yrityksen ympäristöjärjestelmän dokumentoinnin sisältävän sen ympäristöpolitiikan, -päämäärät ja -tavoitteet sekä yrityksen ympäristöjärjestelmän laajuuden kuvauksen. Lisäksi tulee dokumentoida ympäristöjärjestelmän pääosien ja niiden vuorovaikutusten kuvaus sekä viittaukset asiaan liittyviin asiakirjoihin. Yrityksen tulee luoda ja ylläpitää menettelytavat kaikkien standardin vaatimien asiakirjojen valvomiseksi: hyväksyäkseen asiakirjojen riittävyyden ennen julkaisemista, katselmoidakseen ja päivittääkseen asiakirjoja tarvittaessa, varmistaakseen asiakirjojen säilyvän luettavina ja tunnistettavina sekä estääkseen vanhentuneiden asiakirjojen tahattoman käytön. Erityyppisten asiakirjojen laatimiseksi ja muuttamiseksi täytyy luoda ja ylläpitää menettelytavat ja vastuut (SFS-EN ISO 14001:2004, 20.)

Ympäristöjärjestelmän kirjallisella dokumentoinnilla on tärkeä rooli ympäristöjärjestelmän tavoitteiden saavuttamisessa. Dokumentoinnista ei saa kuitenkaan muodostua ympäristöjärjestelmän tärkeintä asiaa, vaan kaikki lähtee käytännön tekemisestä ja toiminnasta. Dokumentointi toimii todistusaineistona yrityksen ympäristötoimista ulkoisissa auditoinneissa ja lisäksi henkilöstölle erinomaisena käsikirjana yrityksen ympäristöasioista. Yrityksen ympäristöjärjestelmän dokumentointi voidaan liittää yrityksen muihin hallintajärjestelmiin: laatu- tai työterveys- ja turvallisuusjärjestelmiin. Dokumentoinnin ei tarvitse olla yhdessä ympäristökäsikirjassa, vaan siitä voi olla viittauksia myös esimerkiksi laatukäsikirjaan (Pesonen ym. 2001, 50–53.)

Tammer-Auton ympäristöjärjestelmän dokumentoinnin ja asiakirjojen valvonnan toimintatapa löytyy liitteenä 8. Yrityksen molempien ympäristöjärjestelmien dokumentit tulee olla kaikkien työntekijöiden saatavilla. ISO 14001 -ympäristökäsikirjaa pääsevät yrityksen työntekijät lukemaan talon sisäisestä Intranetistä löytyvästä Laatukäsikirjasta, johon ympäristökäsikirja on laadittu. AKL:n ympäristöohjelman Vihreä kirja on työntekijöiden saatavilla puolestaan huoltopäällikön työhuoneesta.

5.2.5 Toimintojen ohjaus

Toimintojen ohjauksessa autoliikkeen niille toiminnoille, joihin liittyy merkittäviä ympäristönäkökohtia, laaditaan kirjalliset toimintaohjeet haitallisten ympäristövaikutusten minimoimiseksi ja välttämiseksi. Toimintojen ohjauksella hallitaan merkittäviä ympäristönäkökohtia ja parannetaan ympäristönsuojelun tasoa (Pesonen ym. 2001, 48–49.)

Autoliikkeen täytyy tunnistaa ja suunnitella ne toimintansa, jotka liittyvät tunnistettuihin merkittäviin ympäristöpolitiikan, -päämäärien ja -tavoitteiden mukaisiin ympäristönäkökohtiin, jotta varmistetaan toiminta määritellyllä tavalla. Autoliikkeen tulee laatia ja ylläpitää dokumentoidut menettelytavat ohjaamaan tilanteita, joissa niiden puuttuminen saattaisi johtaa poikkeamiseen ympäristöpolitiikasta, -päämääristä ja -tavoitteista. Lisäksi yrityksen tulee määrätä toimintakriteerit menettelyissä ja laatia sen käyttämien tuotteiden ja palveluiden tunnistettuihin merkittäviin ympäristönäkökohtiin liittyviä menettelytapoja sekä tiedottamalla asiaan kuuluvista menettelytavoista ja vaatimuksista toimittajille ja sopimuskumppaneille (SFS-EN ISO 14001:2004, 20.)

Tammer-Auton toimintojen ohjaus löytyy liitteenä (liite 9). Toimiessaan AKL:n ympäristöohjelman mukaisesti autoliike käyttää jo Vihreän kirjan lomakkeita sen toimintansa seuraamiseen ja raportointiin. Yrityksen tulee laatia kuvaus, kenen toimesta Vihreän kirjan eri lomakkeita ylläpidetään ja kuinka kerätään niiden edellyttämää tietoa sekä, kuinka täytetyistä lomakkeista raportoidaan. Autoliikkeen tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon, miten alihankkijat ja toimittajat vaikuttavat sen kykyyn hallita ympäristönäkökohtiaan.

5.2.6 Valmius ja toimiminen hätätilanteissa

Autoliikkeen tulee laatia ja ylläpitää menettelytavat mahdollisten ympäristöön vaikuttavien onnettomuus- ja hätätilanteiden tunnistamiseen, sekä toimintaan näissä vaaratilanteissa. Autoliikkeen tulee reagoida hätätilanteisiin ja onnettomuuksiin sekä ehkäistä tai lieventää syntyviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Yrityksen tulee säännöllisesti katselmoida ja tarvittaessa päivittää hätätilanteiden valmiusmenettelyt ja toimintasuunnitelmat, erityisesti onnettomuus- tai hätätilanteiden jälkeen. Autoliikkeen täytyy myös

testata näitä menettelytapoja säännöllisesti silloin, kun se on käytännössä mahdollista (SFS-EN ISO 14001:2004, 22.)

Hätätilanteet ovat odottamattomia tapahtumia, jotka aiheuttavat merkittävää haittaa ihmiselle, ympäristölle tai lähiasutukselle. Poikkeamasta ei välttämättä heti seuraa suoraista hätätilannetta, mikäli pystytään ehkäisemään poikkeaman aiheuttamat vaikutukset. Autoliikkeellä tulee olla kirjalliset toimintaohjeet hätätilanteita varten, jotta työntekijät osaavat toimia järkevästi mahdollisen onnettomuuden sattuessa. Hätätilanteisiin varautuminen perustuu ympäristönäkökohtien tunnistamisen yhteydessä tehtyyn riskianalyysiin. Toimintavalmiutta hätätilanteissa siinä määritellyissä merkittävimmissä ympäristönäkökohdissa voidaan kehittää ja mahdolliset onnettomuustilanteet voidaan ennakolta selvittää. Mahdollisessa onnettomuustilanteessa on huolehdittava sujuvasta tiedonkulusta autoliikkeen sisällä ja ulkopuolisille tahoille. Yrityksessä tulee olla suunnitelma siitä, kuka vastaa tiedotuksesta hätätilanteissa (Pesonen ym. 2001, 29–31.)

Tammer-Auton valmius ja toiminen hätätilanteissa -suunnitelma, on esitetty liitteissä (liite 10). Yrityksessä työskentelee yksi vapaapalokuntalainen, joten mahdollisessa suuremmassakin hätätilanteessa, löytyy yrityksestä heti hyvin ammattitaitoista toimintaa vahinkojen minimoimiseksi.

5.3 Tarkastukset ja korjaavat toimenpiteet

Tarkastukset ja korjaavat toimenpiteet osiossa käsitellään ympäristöjärjestelmän toteuttamisen ja siihen liittyvien toimintojen tarkkailemista ja mittaamista, sekä reagoinnista tilanteisiin, joissa ympäristöjärjestelmä ei toimi suunnitellusti. Näihin mahdollisiin poikkeamatilanteisiin yrityksen on suunniteltava toimet, joilla se saa ympäristöjärjestelmän taas toimimaan. Lisäksi tulee suunnitella toimet, joilla se voi ehkäistä tai lieventää aiheutuneesta poikkeamasta syntyviä ympäristövahinkoja. Käsitellään myös kuinka ympäristöhallintajärjestelmän voidaan arvioida säännöllisesti ja minkälaista taustatietoa järjestelmän sertifiointiin ja auditointiin tarvitaan.

5.3.1 Tarkkailu ja mittaukset

Autoliikkeen tulee luoda, toteuttaa ja ylläpitää tarkkailu- ja mittausmenettelyjä. Näillä menettelyillä tarkkaillaan ja mitataan säännöllisesti niiden toimintojen keskeisiä ominaisuuksia, joilla saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Menettelyihin tulee sisällyttää dokumentointi toimintojen suorituskyvyn tarkkailutiedoista, soveltuvista toimintojen ohjauksista ja yhdenmukaisuudesta autoliikkeen ympäristöpäämäärien ja -tavoitteiden kanssa. Lisäksi yrityksen tulee varmistaa käyttävänsä kalibroituja tai todennettuja tarkkailu- ja mittausvälineitä, sekä säilyttävänsä asiaankuuluvat tallenteet. Täyttääkseen sitoumuksensa vaatimustenmukaisuuden yrityksen tulee määräjain arvioida asiaankuuluvien lakisääteisten vaatimusten täyttymistä ja säilyttää tallenteet näistä arviointien tuloksista (Pesonen ym. 2001, 25; SFS-EN ISO 14001:2004, 22.)

Ympäristövaikutusten mittaus ja seuranta ovat oleellinen osa autoliikkeen ympäristönsuojelun tason parantamisessa. ISO 14001 -standardin vaatimus on, että yritys tarkkailee ja mittaa ympäristönsuojelun tasoaan. Standardin vaatimuksella tarkoitetaan tarkkailu- ja mittausjärjestelmän luomista niille toiminnoille, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Autoliikkeen tulee mitata näitä kohteita säännöllisesti ja mittaukset on dokumentoitava. Mittauksilla varmistetaan, että merkittäviin ympäristönäkökohtiin liittyviä ympäristövaikutuksia on onnistuttu minimoimaan. Mittauksissa saatuja arvoja tulee verrata asetettuihin ympäristöpäämääriin ja -tavoitteisiin tai viranomaisten asettamiin raja-arvoihin (Pesonen ym. 2001, 25–27.)

Autoliikkeen mittausjärjestelmää luotaessa sille on aluksi määriteltävä mitattavat kohteet ja tämän jälkeen niiden mittausmenetelmät ja mittarit. Saadut mittaukset analysoidaan ja niitä käytetään hyvien toimivien toimintojen sekä korjaus- ja kehitystoimenpiteitä vaativien kohteiden tunnistamiseen. Autoliikkeen tulee laatia toimintaohjeet poikkeamatilanteisiin, mikäli mittaukset osoittavat, ettei asetettuja ympäristöpäämääriä saavuteta eikä lainsäädännön tai lupamääräysten raja-arvoja täytetä. Yritykselle soveltuvien ympäristönsuojelun tason mittareiden tunnistamisen tulee olla jatkuva prosessi. Käytettävien mittareiden tulee olla yrityksen toimintaan sopivia, ympäristöpolitiikan mukaisia, objektiivisia todennettavia ja mahdollisimman tarkasti toistettavia. Mittareiden tulee olla myös ymmärrettäviä, yksiselitteisiä, käytännöllisiä, kustannustehokkaita ja teknologisesti soveltamiskelpoisia (Pesonen ym. 2001, 25–27.)

Tammer-Autoon laatimani tarkkailu ja mittaus ohjeistus löytyy liitteenä (liite 11). Yrityksen toimiessa jo AKL:n ympäristöohjelman mukaisesti, tarkkailee ja mittaa se niitä toimintoja, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia (mm. jätelajikohtaiset jätteen määrien seurannat, kaivojen toiminnan seurannat). Seurannan tulosten avulla yritys voi arvioida ympäristöpolitiikkansa toteutumista.

5.3.2 Poikkeamat sekä korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet

Autoliikkeen tulee laatia menettelytavat, joilla käsitellään todellisia ja mahdollisia poikkeamia sekä huolehditaan korjaavista ja ehkäisevistä toimenpiteistä. Menettelyistä tulee ilmetä määritykset poikkeamien tunnistamiseen ja korjaamiseen sekä toimenpiteisiin, joilla lievennetään niiden ympäristövaikutuksia. Todellisten ja mahdollisten poikkeamien seurausten eliminoimiseksi toteutettujen ehkäisevien tai korjaavien toimenpiteiden tulee olla sopivassa suhteessa ongelmien suuruuteen ja aiheutuneeseen ympäristövaikutukseen. Korjaavista ja ehkäisevistä toimenpiteistä aiheutuneet muutokset dokumentoituihin menettelytapoihin täytyy ottaa käyttöön ja kirjata sekä seurata niiden tehokkuutta katselmoinneilla (SFS-EN ISO 14001:2004, 22.)

Poikkeama tarkoittaa tilannetta, jossa toimitaan autoliikkeen omien ympäristötavoitteiden tai lainsäädännön vastaisesti. Poikkeamia voidaan havaita mittausten lisäksi sisäisten auditointien, onnettomuuksien, asiakas reklamaatioiden, ulkoisten auditointien tai henkilökunnan aloitteiden yhteydessä. ISO 14001 -standardi vaatii, että yrityksessä varaudutaan tilanteisiin, joissa ei toimita oman laaditun ympäristöjärjestelmän mukaisesti. Mittauksissa havaitun poikkeaman korjaamiseksi on löydettävä ensin syy, josta poikkeama johtuu ja ryhdyttävä tämän jälkeen vaadittaviin korjaustoimenpiteisiin. Korjaustoimenpiteiden ensisijaisena tehtävänä on lieventää tapahtuman ympäristövaikutusta. Joissakin tapauksissa korjaavasta toimenpiteestä saattaa syntyä tarve päivittää kirjallisia menettelytapoja. Tällaisissa tilanteissa täytyy muutokset tallentaa ja tiedottaa niistä henkilökuntaa (Pesonen ym. 2001, 28–29.)

Toyota Tammer-Auton poikkeamia sekä korjaavia ja ehkäiseviä toimenpiteitä koskeva ohjeistus löytyy liitteenä (liite 12). Yrityksen tulee määrittellä, mitkä asiat luokitellaan ympäristöpoikkeamiksi ja mitkä asiat rekisteröidään läheltä piti -tilanteiksi. Havaittujen sekä käsiteltyjen poikkeamien ja läheltä piti -tilanteiden avulla, yritys pystyy toteuttamaan ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän jatkuvan kehityksen toimintamallia. Onkin tärkeää, että henkilöstö ilmoittaa havaituista poikkeamista ja läheltä piti -tilanteista esimiehilleen, jotta yritys pystyy kehittämään ympäristöjärjestelmäänsä ja toimii standardin vaatimusten mukaisesti.

5.3.3 Tiedostot

Autoliikkeen tulee luoda ja ylläpitää tarvittavia tallenteita, joilla se osoittaa saavutetut tulokset ja sen, että se noudattaa ympäristöjärjestelmänsä ja kansainvälisen ISO 14001 -standardin vaatimuksia. Yrityksen tulee laatia menettelyt, joilla tallenteiden tunnistaminen, säilyttäminen, suojaaminen, esille saanti, pysyvyys ja hävittäminen hallitaan. Koulutustiedostojen sekä auditointien ja katselmusten tulosten täytyy sisältyä näihin tallennettaviin tiedostoihin. Tallenteiden tulee olla luettavia, tunnistettavissa ja jäljitettävissä ja niiden tulee myös säilyä sellaisina. Myös tallenteiden säilytysajat täytyy määrittellä ja kirjata (Pesonen ym. 2001, 50; SFS-EN ISO 14001:2004, 24.) Tammer-Auton tiedosto ohjeistus löytyy liitteenä 13. Tiedostot -kohta liittyy hyvin läheisesti kohtaan: ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen valvonta.

5.3.4 Ympäristöjärjestelmän sertifiointi ja auditointi

Autoliikkeen ylimmän johdon tulee varmistaa, että ympäristöjärjestelmän sisäisiä auditointeja tehdään suunnitelluin aikavälein. Sisäisissä auditoinneissa määritetään onko ympäristöjärjestelmä toteutettu ja ylläpidetty asianmukaisesti sekä onko ympäristöasioiden hallinta suunniteltujen järjestelyjen mukainen ja ISO 1400 -standardin vaatimuksia vastaava. Auditointitulosten avulla hankitaan myös johdolle tietoa ympäristöjärjestelmän toimivuudesta. Yrityksen tulee laatia auditointimenettelyt, jotka koskevat vastuuta ja vaatimuksia auditointien suunnittelua ja suorittamista sekä tulosten raportointia ja tallenteiden ylläpitoa varten. Auditoidijat tulee valita ja auditoinnit suorittaa siten, että

auditointiprosessin objektiivisuus ja tasapuolisuus voidaan varmistaa, eli auditoijan tulee olla jäävi auditoitavaa kohdetta kohtaan (SFS-EN ISO 14001:2004, 24.)

Suunnitelmallisen toiminnan tärkeä osa asioiden hallinnassa ja parantamisessa on yrityksen omien toimintojen säännöllinen tarkastelu ja arviointi. Säännöllisellä arvioinnilla voidaan todeta, ollaanko menossa haluttuun suuntaan ja saavutetaanko omalle ympäristötoiminnalle asetetut tavoitteet. Ympäristöjärjestelmän sisäisiä auditointeja toteutetaan määräajoin, jotta voidaan varmistaa järjestelmän toimivuus ja ylläpitäminen suunnitelmien mukaan. Sisäisellä ympäristöauditoinnilla etsitään myös järjestelmän kehittämis- ja parannuskohteita. Sisäisillä auditoinneilla kerätään myös tietoa ylimmälle johdolle, mitkä se käsittelee johdon katselmuksessaan. Suoritetun auditoinnin tuloksista laaditaan kirjallinen auditointiraportti, joka sisältää auditoidun toiminnan määrittelyn, ajankohdan ja auditoijat, haastatellut henkilöt sekä läpikäydyn dokumenttiaineiston. Raporttiin kirjataan todetut ympäristöjärjestelmän vahvuudet ja mahdolliset poikkeamat. Auditoinnin ja sen raportoinnin perusteella autoliikkeen ympäristöhallinnan jatkoa on helppo suunnitella (Pesonen ym. 2001, 54–58.)

Tammer-Auton ympäristöohjelman sertifiointi ja auditointi ohjeistus löytyy liitteenä (liite 14). Kun ympäristöjärjestelmä toimii liikkeessä käytännön tasolla, eikä pelkästään teoriassa paperilla, eli toiminta on tavoitteellista ja prosessit toimivat myös käytännössä on liike valmis hakemaan sertifiointia. Halutessaan ISO 14001 -sertifioinnin ympäristöohjelmalleen, tulee yrityksen teettää sertifiointiauditointi. Sertifioinnin tavoitteena on saada kansainvälisesti tunnettu hyväksyntä ympäristöohjelmalle. Sertifiointi kohdistetaan ympäristöohjelman ylläpitoon, toimivuuteen ja kehittämiseen. Sertifiointi antaa yrityksen johdolle kokonaiskuvan ympäristöjärjestelmän tilasta.

5.4 Johdon katselmus

Johdon katselmus osiossa käsitellään ympäristöjärjestelmän tarkastuksia, joita yrityksen ylin johto suorittaa. Johto varmistaa tarkastuksen avulla, että järjestelmä on riittävän tehokas yrityksen aiheuttamien ympäristövaikutusten hallitsemiseksi ja lakisääteisten, sekä ISO 14001 -standardin vaatimusten täyttymiseksi. Johdon katselmuksen tarkoituksena on varmistua autoliikkeen ympäristöjärjestelmän ja ympäristönsuojelun tason jatkuva parantaminen yrityksessä.

5.4.1 Johdon katselmus

Autoliikkeen johdon tulee suunnitelluin aikavälein katselmoida yrityksen ympäristöjärjestelmä varmistaakseen sen jatkuvan soveltuvuuden, riittävyyden ja tehokkuuden. Katselmuksiin tulee sisältyä ympäristöjärjestelmän, -politiikan, -päämäärien ja -tavoitteiden parannusmahdollisuuksien ja muutosten arviointi. Johdon katselmuksista tulee pitää tallenteita. Johdon katselmusten tulosten tulee sisältää kaikki päätökset ja toimenpiteet, jotka liittyvät mahdollisiin muutoksiin ympäristöpolitiikassa, -päämäärissä, -tavoitteissa ja muissa ympäristöjärjestelmän rakenneosissa ja jotka ovat yhdenmukaisia jatkuvaan parantamiseen sitoutumisen kanssa (SFS-EN ISO 14001:2004, 24.)

Johdon katselmus päättää ympäristöjärjestelmän yhden toteutuskierroksen ja aloittaa samalla uuden aikakauden. Yrityksen ylin johto suorittaa johdon katselmuksen. Katselmuksessa selvitetään yrityksen toteutuneet ympäristöohjelmat ja tarkistetaan edistyminen asetetuissa ympäristöpäämäärissä. Katselmuksissa käsitellään myös ympäristöpolitiikkaa ja päämääriä sekä niiden soveltuvuutta nykyiseen tilanteeseen ja muutetaan niitä tarvittaessa. Uusia päämääriä otetaan käyttöön, kun aikaisemmissa on saavutettu riittävän hyvä taso. Jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti yrityksen tulee koko ajan pyrkiä parempaan ympäristönsuojelun tasoon, joten on tarkoituksen mukaista kiristää päämääriä edellisestä vuodesta (Pesonen ym. 2001, 59.)

ISO 14001 -standardin ohjeistuksen mukaan johdon katselmukseen tulisi sisältyä:

- tulokset sisäisistä auditoinneista ja lakisääteisten sekä muiden vaatimusten täyttymisen arviointi
- ympäristöpäämäärien ja tavoitteiden saavuttamistaso
- yhteydenotot ulkoisilta sidosryhmiltä, sisältäen valitukset
- yrityksen ympäristönsuojelun tehokkuuden arviointi
- korjaavien ja ehkäisevien toimenpiteiden tila
- seuranta-toimenpiteet edellisistä johdon katselmuksista
- muuttuvat olosuhteet, sisältäen lakisääteiset muutokset
- suositellut parannukset

Standardi vaatimusten lisäksi johdon katselmuksessa on hyvä seurata, kuinka ympäristöohjelmat etenevät ja harkita, miten mahdollisiin auditointien poikkeamiin reagoidaan. Jos julkisuudessa on tullut esiin ympäristöasioita, kannattaa pohtia niiden mahdollisia vaikutuksia yrityksen omaan toimintaan. Johdon katselmuksen tulokset tulee dokumentoida, eli niistä tulee pitää pöytäkirjaa. Seuraavan tarkastuskerran tilannetta voidaan verrata edelliseen pöytäkirjaan ja siitä voidaan todeta, onko ympäristöjärjestelmien keskeinen ajatus jatkuvasta parantamisesta toteutunut yrityksessä (Pesonen ym. 2001, 59–60; SFS-EN ISO 14001:2004, 24.)

Tammer-Autoon laatimani johdon katselmuksen ohjeistus löytyy liitteenä (liite15). Johdon katselmoinnin olisi hyvä keskittyä ympäristöjärjestelmän toimintaan kokonaisuutena, ei pelkästään sen kaikkiin yksityiskohtiin.

6 SERTIFIOINTI

6.1 Sertifiointiauditointi

Autoliikkeen, joka vastaa ISO 14001 -standardin vaatimuksia, on mahdollista saada ympäristöjärjestelmästäan sertifikaatti eli todistus. Sertifiointi edellyttää, että liikkeellä on ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä käytössään ja yrityksen on todettu toimivan tämän järjestelmän mukaisesti. Sertifiointiauditoinnin tekevät erityisten sertifiointiorganisaatioiden ympäristöauditointiin kouluttamat, riippumattomat auditoijat. Heidän tehtävänsä on tarkistaa yrityksen ympäristöjärjestelmä ja osoittaa sen vahvuudet ja heikkoudet. Jos poikkeamia löytyy, he eivät saa opastaa kuinka löydetty poikkeama tulisi korjata, vaan niiden korjaamisen suunnittelu ja toteutus jäävät tarkastettavan yrityksen omalle vastuulle. Poikkeaman luonteen mukaan sen korjaaminen voidaan tarkistaa esimerkiksi toimittamalla auditoijalle todistus suoritetusta korjauksesta. Joissakin tapauksissa poikkeaman korjaamisen tarkistaminen saattaa vaatia auditoijan uutta tarkastuskäyntiä. Sertifiointi on voimassa 3 vuotta, jonka jälkeen on suoritettava uusi sertifiointiauditointi.

6.2 Ympäristösertifikaatti

Sertifiointiauditoinnin ollessa onnistuneesti toteutettu ja yritys on korjannut mahdolliset poikkeamat hyväksytysti, sertifiointiorganisaatio myöntää yritykselle ympäristösertifikaatin. Samalla sertifioija myöntää yritykselle ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän tunnuksen käyttöoikeuden. Tunnusta ei saa käyttää tuotemainonnassa vaan ainoastaan yritystä koskevassa tiedotuksessa (Pesonen ym. 2001, 64–65.)

6.3 Määräaikaisauditointi

Kun yritys on saanut ISO 14001 -standardin mukaisen sertifikaatin, on sen ylläpidettävä ympäristöjärjestelmänsä vaatimusten mukaisesti. Sertifioija seuraa sertifikaatin voimassaoloaikana säännöllisesti vuosittain suoritettavassa määräaikaisauditoinnissa toteu-

tetaanko sertifioitua ympäristöjärjestelmää standardin mukaisesti. Seuranta-auditointeja järjestetään yrityksen ja sertifioijan erikseen sopiman aikataulun mukaisesti, kaikki toiminnot läpi käyvä sertifiointiauditointi tulee kuitenkin suorittaa vähintään kolmen vuoden välein (Pesonen ym. 2001, 64–65.)

6.4 Sertifikaatin peruuttaminen

Mikäli sertifioitu yritys ei täytä kaikkia ISO 14001 -standardin asettamia vaatimuksia, voi sertifioija peruuttaa sertifikaatin kokonaan tai määräajaksi. Jos standardirikkomus on tapahtunut vain osassa autoliikkeen toimintaa, voi sertifioija jättää sertifikaatin ulkopuolelle standardin vastaiset toiminnan osat. Sertifikaatti voidaan peruuttaa kokonaan, jos sertifioijan seuranta-arvioinnissa todetaan yksi tai useita vakavia poikkeamia standardin vaatimuksista. Se voidaan myös peruuttaa, jos yritys väittää sertifikaatin koskevan sellaisia toimintoja joita se ei todellisuudessa kata. Lisäksi jos ilmenee, että yritys antanut järjestelmän arvioinnin yhteydessä harhaanjohtavia tietoja tai jos yritys ei ole toteuttanut sovittuja korjaavia toimenpiteitä sovitussa aikataulussa, voi sertifioija peruuttaa yrityksen saaman ISO 14001 -ympäristöjärjestelmäsertifikaatin (Pesonen ym. 2001, 64–65.)

7 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN YLLÄPITO

7.1 Kehittäminen

Vaikka ympäristöasioiden hallintajärjestelmä on sertifioitu, ei työ järjestelmän kehittämiseksi ole lopussa. Sertifioinnin jälkeen ympäristöjärjestelmää on ylläpidettävä ja parannettava sekä kehitettävä jatkossa. Nämä toimet eivät vaadi yritykseltä resursseja niin paljoa, verrattuna ympäristöjärjestelmän rakentamisprosessiin. Järjestelmän ylläpitäminen vaatii kuitenkin työtä ja aikaa, mihin autoliikkeen on hyvä varautua jo järjestelmän suunnitteluvaiheessa. Vastuut ja valtuudet ylläpitämiseksi on jaettava ja tarvittavat resurssit varattava, jotta järjestelmän rakentamisesta saavutetaan todellista ja pitkäaikaista hyötyä tai muuten rakennusvaiheessa käytetty työpanos järjestelmän luomisen eteen valuu helposti kokonaan hukkaan. Järjestelmän ylläpitämisellä ja kehittämisellä pyritään parantamaan ympäristönsuojelutasoa jatkuvasti.

7.2 Toiminnan muutokset

Yrityksen toiminnan muuttuessa tai laajentuessa, kaikkiin uusiin toimintoihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyvät ympäristönäkökohdat on tunnistettava. Tämä on tärkeää, jotta mahdollisesti aiheutuvat ympäristövaikutukset voidaan tunnistaa ja niihin voidaan ennakolta varautua. Jos uudet ympäristönäkökohdat ovat merkittäviä niiden ympäristövaikutusten vuoksi, on ne lisättävä yrityksen ympäristöpolitiikkaan. Ympäristöhallintajärjestelmän ylläpidon vaatimusten mukaan on uusien näkökohtien ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi ja pienentämiseksi laadittava myös päämäärät ja tavoitteet. Ne tulee myös liittää yrityksen ympäristöohjelmaan (Pesonen ym. 2001, 72–73.)

7.3 Ympäristötavoitteet

Ympäristöhallintajärjestelmässä määriteltyjä ympäristöpäämääriä ja -tavoitteita tulee tarkentaa myös ympäristöjärjestelmän rakentamisen jälkeen. Varsinkin ympäristötavoitteet on käytävä säännöllisesti läpi ja niitä on muutettava, kun aikaisemmat tavoitteet on

saavutettu. Vaiheittaisella tavoitteiden asettamisella siirrytään vähitellen tärkeimmistä parannuskohteista vähemmän merkittävien kohteiden parantamiseen. Jos haluttuja tavoitteita ei voida saavuttaa toimenpiteiden avulla, on niitä tarkistettava. Aina kun yrityksen tavoitteita uudistetaan, on uusien tavoitteiden saavuttamiseksi määriteltävä myös toimenpiteet, vastuuhenkilöt ja aikataulut sekä lisäksi tiedotettava henkilöstöä niistä.

7.4 Auditoinnit

Ympäristöjärjestelmän tärkein ylläpidon ja jatkuvan parantamisen varmistava tehtävä on järjestelmän toimivuuden säännöllinen arviointi. Ympäristöjärjestelmän toimivuutta voidaan yrityksessä itse arvioida sen luomisvaiheessa suunnitellun sisäisen auditointiohjelman mukaisesti. Ympäristöohjelman jatkuva ylläpito varmistetaan vuosittaisilla määrääkisauditoinneilla, jotka suorittaa ulkopuolinen auditoija. Säännöllisen arvioinnin avulla autoliike voi varmistaa, että sen toiminta vastaa edelleenkin ISO 14001-standardin asettamia vaatimuksia ja ympäristöjärjestelmän jatkuvan parantamisen ajatusta.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja ottaa käyttöön ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä Toyota Tammer-Autossa Tampereella sekä ympäristöjärjestelmää rakentaessa selvittää AKL:n ympäristöohjelman mahdolliset epäkohdat ja puutteet, jotka oli tarkoitus myös korjata tarvittaessa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös toimia eräänlaisena käsikirjana muille isoille autotaloille ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän rakentamisessa.

Työn tavoitteet saavutettiin sekä omastani että yrityksen mielestä hyvin. Yritykseen laatimani ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä on otettu jo käyttöön Toyota Tammer-Autossa ja sertifiointiauditointi on näillä näkymin suunnitteilla huhti-toukokuussa, kunhan työntekijät saadaan perehdytettyä ensin uuden järjestelmän vaatimiin toimenpiteisiin. Yrityksen johto sekä autoliikkeiden ISO 14001 auditoinneissa mukana ollut yrittäjä Olli Nikkanen ovat vahvasti sitä mieltä, että laatimani ympäristökäsikirja on ISO 14001 -standardin mukainen ja sertifiointiauditoinnin vaatimukset täyttävä.

AKL:n ympäristöohjelman lomakkeissa oli hivenen vanhentunutta tietoa, mutta nyt päivityksen jälkeen nekin ovat hyvin ajan tasalla Vihreän kirjan vaatimusten mukaisesti. Opinnäytetyössä laatimani kirjallinen raportti toimii hyvin etenkin autotalojen ohjeistuksena siitä, mitä ISO 14001 -ympäristöjärjestelmää rakentaessa pitää ottaa huomioon ja liitteinä olevat Tammer-Auton ohjeistukset toimivat malliesimerkkinä.

Opinnäytetyöprojekti on ollut hyvin mielenkiintoinen sekä haastava. On ollut mielenkiintoista tehdä työtä josta on yritykselle konkreettista hyötyä ja se tulee oikeasti hyötykäyttöön. Opinnäytetyön alkuvaiheessa oli vaikea täysin hahmottaa, millaisesta työstä kokonaisuudessaan on kyse ja mitä kaikkea ympäristöjärjestelmän rakentaminen tulee vaatimaan, mutta työn edetessä kaikki palaset yksi kerrallaan loksahelivat omille paikoilleen. Suurimpana haasteena työssä tunsin rakentamisen entuudestaan täysin tuntemattoman ympäristöjärjestelmän yritykseen, mutta työn edetessä tämä kansainvälinen ISO 14001 -standardiin perustuva ympäristöjärjestelmä tuli kyllä tutuksi. Yrityksen tuleekin nyt jatkossa sertifiointin saatuaan toimia tämän standardin vaatimusten mukaisesti ja kehittää sekä parantaa jatkuvasti ympäristöjärjestelmäänsä.

LÄHTEET

AEL, 2012. Ympäristöohjelma. Luettu 9.1.2012

http://www.ael.fi/koulutustarjonta/ymparisto/sivu_palkki/asiaa_alalt/akl-ymparis

Ekroos, M. 1995. Ympäristövastuu -opas yrityksille. Vantaa: TT-Kustannustieto Oy

EMAS. Ympäristö. Luettu 31.1.2012

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=40478>

Heiskanen, E. 2004. Ympäristö ja liiketoiminta. Tampere: Tammer-Paino

Hyyryläinen, U. tradenomi. 2011. ISO 14001 käynnistys Tammer-Autossa. Sähköpostiviesti. ullamari.hyyrylainen@toyota.fi. Luettu 30.11.2011

Koivisto, J. 2011. Pk-yrityksen ympäristövastuut. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy

Marttinen, K., Saastamoinen, S., Suvanto, S. 2000. Yrityksen ympäristövastuut. Helsinki: Kauppakaari Oyj

Moisio, J., Sahlberg, S. & Tuominen, K. 2005. Ympäristöjärjestelmä ISO 14001:2004 & EMAS. Itsearviointin työkirja, 38 hyvää kysymystä ja esimerkkiparia. Turku: Oy Benchmarking Ltd

Nikkanen, O. diplomi-insinööri. 2012. Haastattelu 25.1.2012. Haastattelija Leppäkorpi, J. Tampere

Pesonen, H., Hämäläinen, K. & Teittinen, O. 2001. Yrityksen ympäristöjärjestelmän rakentaminen. Helsinki: Talentum Media Oy

Sarkkinen, S. 2006. Ympäristövastuu työpaikalla. Helsinki: Edita Prima Oy

SFS-EN ISO 14001:2004. Ympäristöjärjestelmät. Vaatimukset ja opastusta niiden soveltamisesta. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto SFS.

Tammer-Auto. 2012. Tietoa yrityksestä. Luettu 14.3.2012.

<http://www.toyotaautotalot.fi/>

Toyota innovaatiot. 2011. Myynti ja huolto. Luettu 14.12.2011.

<http://www.toyota.fi/innovaatiot/ymparisto/360-nakokulma/myynti-ja-huolto.tmex>

Vihreä kirja, 1996. 1. painos Autoalan keskusliiton ry, AKL- ympäristöohjelma. Tulostettu versio.

Ympäristö. 2011. ISO 14001 -standardi. Luettu 5.2.2012

<http://www.ymparisto.fi>

LIITTEET

Liite 1. Tammer-Auton ympäristöpolitiikka

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	02. Yleiset vaatimukset ja suunnittelu	Päiväys:	09.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen
Korvauspäivä:			

02.01. Ympäristöpolitiikka

Toimintatapamme:

- Noudatamme toiminnassamme Toyota Motor Corporationin asettamia ympäristönsuojeluohjeita jälleenmyyjille, minimoimalla ympäristövaikutuksemme. Jälleenmyyjille asetettu ohjeistus löytyy: <http://www.toyota.fi/innovaatiot/ymparisto/360-nakukulma/myynti-ja-huolto.tmex> .
- Hyödynnämme myös jatkuvan parantamisen Kaizen -ajatusta ympäristöpolitiikassamme.
- Pyrimme jokapäiväisellä toiminnallamme vähentämään kulutusta sekä suosimaan kierrätystä ja uudelleenkäyttöä.
- Noudatamme lakisäätteisiä ja muita vaatimuksia, sekä pyrimme toteuttamaan vähimmäisvaatimukset ylittäviä toimenpiteitä aina kun se on mahdollista yrityksen liiketoiminnan siitä kärsimättä ja sen ollessa ympäristölle edullisempaa.
- Ohjeistamme henkilökuntaamme ympäristöystävällisempään suuntaan ja pidämme heidät ajan tasalla tiedottamalla ja kouluttamalla.

Yrityksemme ympäristöpolitiikka on nähtävissä: Laatuksikirja ; ISO14001 Ympäristökäsikirja ja yrityksemme kotisivuilla.

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 2. Tammer-Auton ympäristönäkökohdat

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	02. Yleiset vaatimukset ja suunnittelu	Päiväys:	09.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

02.02. Ympäristönäkökohdat

Toimintatapamme:

Yrityksemme ympäristönäkökohdat on arvioitu oheisessa liitteessä. Taulukkoa päivitetään tarvittaessa ja tiedotetaan muutoksista henkilökunnalle.

Merkittävien ympäristönäkökohtien hallinta yrityksessämme:

- Työsuhdeautojen päästötaso: Seuraamme työsuhdeautojen keskiarvo CO2 -päästötasoa ja kannustamme työntekijöitä vähäpäästöisiin malleihin.
- Uusien myytyjen autojen CO2: Noudatamme maahantuojan antamia keskiarvosuosituksia uusien myytyjen autojen CO2 -päästötasosta.
- Veden kulutus, pesuaineet: Esipesussa ja harjapesukoneessa käytetään ympäristöystävällisiä pesuaineita. Orgaanisia pesuaineliuottimia ei käytetä. Pyrimme ympäristöystävällisten aineiden (joutsenmerkki) käyttöön.
- Jäähdytys- ja jarruneste: Vanhat jäähdytys- ja jarrunesteet kerätään tyhjennysaltaaseen, josta ne tyhjenetään keräilyastiaan. Keräilyastia tyhjenetään ja jarru- ja jäähdytysnesteet kierrätetään ongelmajätteenä.
- Jäteöljyt: Jäteöljyt kerätään pyörillä oleviin jäteöljyvaunuihin. Jäteöljyvaunut tyhjenetään suurempaan keräilyastiaan, joka on varustettu ylivuotokaukalolla. Jäteöljy kerätään ja kierrätetään keräilyastiasta.
- Öljynerotuskaivot: Tarkastetaan ja tyhjenetään säännöllisesti. Hyödynnämme seurannassa Vihreän Kirjan materiaalia.
- Suodattimet: Vanhat öljy- ja polttoainesuodattimet valutetaan tyhjäksi nesteistä jäteöljyvaunuun. Valutetut suodattimet kerätään keräilyastiaan ja kierrätetään ongelmajätteenä. Ilman- ja raitisilmasuodattimet lajitellaan energiajäte keräysastioihin.

Ympäristönäkökohdat T-A 2012.xls

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 3. Tammer-Auton lakisääteiset ja muut vaatimukset

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	02. Yleiset vaatimukset ja suunnittelu	Päiväys:	09.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen
Korvauspäivä:			

02.03. Lakisääteiset ja muut vaatimukset

Toimintatapamme:

Muuttuvista lakisääteisistä vaatimuksista saamme tietoa AKL:n tiedotteiden, ympäristöohjelman vuosiseminaarin kautta. Yrityksemme jätehuollosta vastaava Lassila & Tikanoja Oy:n kautta saamme myös informaatiota mahdollisista muutoksista jätelaissa.

Ajan tasalla olevat lakisääteiset vaatimukset ovat nähtävissä ENW seurantapalvelussa <http://www.enw.fi/> . Järjestelmään lait päivittyvät 2 kertaa vuodessa ja päivityksistä tulee tieto sähköpostitse.

Päivityksen tullessa tarkistetaan muuttuneet lait ja niiden vaikutus toimintaan. Ympäristöjohtoryhmä käsittelee muutosta vaativat kohdat seuraavassa kokouksessa, jos muuttunut asia ei vaadi kiireellisempää käsittelyä. Ympäristöjohtoryhmä kokoontuu kolme kertaa vuodessa. Tarpeen vaatiessa kutsutaan ylimääräisiä kokouksia koolle.

Oheiseen liitteeseen on koottu yrityksen toimintaan vaikuttavat ympäristösäädökset.

Ympäristövastaava tiedottaa muutoksista henkilöstöä , joihin muutoksilla on vaikutusta palaverien yhteydessä tai Tonetin kautta. Muutokset kirjataan Ympäristökäsikirjaan ja ovat sieltä henkilökunnan nähtävillä. Tarvittaessa muutoksista informoidaan myös yhteistyökumppaneita ja sidosryhmiä ympäristövastaavan toimesta.

Huomioimme myös kunnalliset näkökohdat jätteenkäsittelyssä. Ne löytyvät linkistä: <http://www.tampere.fi/ymparistojaluonto/ymparistoopas/jatteen/lajittele.html>

Ymparistosaadokset T-A.docx

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 4. Tammer-Auton päämäärät ja tavoitteet

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	02. Yleiset vaatimukset ja suunnittelu	Päiväys:	09.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

02.04. Päämäärät ja tavoitteet

Toimintatapamme:

Yrityksemme ympäristöpäämääränä ja tavoitteena on:

- Vähentääksemme kaatopaikalle vietävän jätteen määrää ja lisäämällä energiajätteen osuutta kokonaismäärästä päämääränämme on jätteiden kierrätyksen ja käsittelyn parantaminen.
Mittari: Seurataan jätelaskuista saatujen tietojen perusteella sekajäte/energiajäte suhdetta.

- Kiinteistön yleinen siisteys. Pidetään koneet ja laitteet korjaamalla niille varatuilla paikoilla, kun ne eivät ole käytössä. Työpisteissä ei pidetä sinne kuulumattomia tarpeettomia tavaroita loju-massa. Muualla kiinteistössä kiinnitetään huomiota yleisen siisteyden tasoon.
Mittari: Laitteille selkeät paikat ja siivouksen taso kiinteistössä. Tarkistetaan laatuohjelman sisäisten auditointien yhteydessä tavoitteen täytyminen.

- Tulostepaperin määrän vähentäminen kaikilla osastoilla.
Mittari: Verrataan vuositasolla ostettua paperimäärää edellisen vuoden määrään.

- Sähkökulutuksen pienentäminen. Pyrimme pienentämään kiinteistössä kulutetun sähköenergian määrää. Kiinteistönhuollossa käytetään energiatehokkaampia vaihtoehtoja valaistuksessa ja kiinteistötekniikassa. Kiinteistön ja korjaamon korjauksissa ja laitteiden uusintojen yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota energian säästöön laitevalintoja tehtäessä.
Mittari: Energian kulutus verrattuna edelliseen kalenterivuoteen.

- Työsuhdeautojen CO2 tason seuranta.
Mittari: Määritellään 1/2 - vuosittain käytössä olevan työsuhdeajoneuvolistan perusteella keskimääräinen CO2 -päästötaso.

- Seurataan myytyjen uusien autojen CO2 tasoa.
Mittari: Seurataan ja verrataan maahantuojalta saadun raportin perusteella CO2 -päästötasoa.

Ympäristöjohtoryhmän kokouksessa määritetään yrityksemme vuosittaiset ympäristöohjelman kehitystavoitteet, suunnitelmat ja niiden aikataulut.

Lisäksi käsitellään mahdollisten lakimuutosten vaikutus yrityksen toimintaan. Ympäristöpäämääränä ja tavoitteenamme on myös noudattaa lakisääteisiä ja muita vaatimuksia.

Ympäristötavoitteet_T-A_2012.doc

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 5. Tammer-Auton organisaatio ja vastuut

1 (2)

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	03. Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot	Päiväys:	10.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

03.01. Organisaatio ja vastuut

Toimintatapamme:

Yrityksemme operatiiviseen toimintaan liittyvä organisaatio ja yrityksemme ympäristöjohtoryhmä on esitetty tämän sivun lopussa olevassa liitteessä.

- Yrityksen toimitusjohtajan vastaa ympäristöpolitiikastamme, sekä yrityksen päämääristä ja tavoitteista. Toimitusjohtaja on johdon edustaja katselmuksissa, sekä ympäristökäsikirjan muu-
tossivujen hyväksyjä.
- Huoltopäällikkö / ympäristövastaava vastaa AKL:n lomakkeiden ylläpidosta ja ympäristökäsikirjan muu-
tossivujen esittelystä ja niiden valmistelusta. Hän vastaa myös ympäristöjärjestelmän sisäisten tarkastusten ja auditointien organisoinnista.. Ympäristövastaavalla on myös koulutus-
vastuu ympäristöasioissa. Lisäksi hän vastaa työsuhteautojen CO2 -päästötavoitteiden seurannasta.
- Kiinteistöhoitaja vastaa kaivojen säännöllisesti tarkastuksesta ja tyhjennyksestä. Lisäksi hän vastaa jätteiden oikeaoppisen lajittelun seurannasta ja siivousliikkeen lajittelun tasosta.
- Myyntipäällikkö vastaa automyynnistä syntyvien jätteiden seurannasta. Lisäksi hän vastaa uusien myytyjen autojen CO2 -päästötavoitteiden seurannasta.
- Konttoripäällikkö vastaa keittiöstä ja toimistotyöstä muodostuvien jätteiden seurannasta. Lisäksi hän on yrityksemme yhteistyöhenkilö siivousliikkeen kanssa.
- Rent toimihenkilö / kemikaalivastaava vastaa kemikaalikartoituksista ja luetteloista. Lisäksi hänellä on vastuu Riskinetti-palvelun ylläpidosta.

Yrityksemme ympäristöjohtoryhmä käsittelee kokouksissaan:

- edellisen palaverin muistio
- tavoitteiden väliseuranta
- saavutettujen tulosten arviointi sekä uusien määrittäminen vuositasolla
- toimenpiteet uusista lakisääteisistä ja muista vaatimuksista johtuen
- palautteet, reklamaatiot, aloitteet
- lakisääteisten ja muiden vaatimusten täytyminen/toimivuus käytännössä.
- toimenpiteet sisäisen auditoinnin tulosten perusteella.

(jatkuu)

2 (2)

Tammer-Auton jokainen työntekijä noudattaa yhtiön ympäristöpolitiikkaa toimissaan ja tuntee vastuunsa ympäristöasioissa, sekä vastaa itse jätteiden lajittelusta.

Jokaisen työntekijän tulee toimia yrityksen asettamien tavoitteiden täyttämisen eteen omalla toiminnallaan.

Jokainen työntekijä on velvollinen perehtymään ympäristökäsikirjaan ja uudet työntekijät perehdytetään rekrytointivaiheessa yrityksen ympäristöohjelmaan ja työntekijöiden velvollisuuksiin tiedonhankinnassa ja toiminnassa.

Vastuuhenkilöt & Ympäristöjohtoryhmä T-A 2012.xls

Vastuuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 6. Tammer-Auton koulutus, tietoisuus ja pätevyys

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	03. Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot	Päiväys:	10.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

03.02. Koulutus, tietoisuus ja pätevyys

Toimintatapamme:

Tammer-Auton jokainen työntekijä tuntee vastuunsa ympäristöasioissa, sekä vastaa itse mm. lajittelusta. Henkilöstön tietoisuus varmistetaan tiedottamisella (Tonet) ja tarvittaessa opastamalla henkilökohtaisesti.

Osastojen esimiehet vastaavat omien osastojensa lajittelutietoisuudesta ja koulutuksesta.

Pidetyistä ympäristökoulutuksista ja perehdytyksistä ylläpidetään oheista taulukkoa.

Ympäristövastaava osallistuu vuosittain AKL-Ympäristöohjelman vuosiseminaariin ja huolehtii olevansa ajan tasalla ympäristöasioista.

Sisäisillä auditoinneilla varmistetaan ohjeistuksen ja ympäristöjärjestelmän toimivuus.

ENW seurantapalvelusta, AKL:sta ja jätehuoltoyhtiöstä saamme tietoa lakisäateisten ympäristöasetusten muutoksista.

Hyödynnämme yhteistyökumppaneita ja heiltä saatua informaatiota koulutuksissamme.

Ympäristökoulutus ja perehdytys T-A 2012.xls

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 7. Tammer-Auton tiedonkulku

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	03. Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot	Päiväys:	10.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

03.03. Tiedonkulku

Toimintatapamme:

- Sisäinen tiedotus:

Ympäristöohjelmasta tiedotetaan yrityksen sisällä Tonet Intranetissä olevan Laatukäsikirjan avulla, josta löytyy erillinen ISO 14001 Ympäristökäsikirja.

Kyselyt ja palautteet, sekä raportit tallennetaan ympäristökäsikirjaan ympäristövastaavan toimesta.

Ympäristövastaava vastaa mahdollisiin sisäisiin kyselyihin ympäristöasioista.

Yrityksen henkilökuntaa tiedotetaan tuloksista säännöllisesti, sekä sisäisten tarkastusten yhteydessä tehdyistä havainnoista ja puutteista Tonet Intranetissä.

- Tiedonkulku yritykseen:

Lakimuutoksista saadaan viesti ENW -lakiseurantapalvelun kautta.

AKL:n tiedotteet tulevat ympäristövastaavalle, joka vastaa tarvittaessa koko henkilöstön tiedottamisesta.

Ympäristöjohtoryhmä käsittelee yrityksen toimintaan vaikuttavat muutokset, palautteet, kyselyt kokouksissaan. Johtoryhmä käsittelee myös ympäristöasiat kokouksessaan erillisenä kohtana.

- Tiedotus yrityksestä ulos:

Merkittävistä ympäristönäkökohdista viestitään yrityksen kotisivuilla:

<http://www.toyotaautotalot.fi/> Timo Saarelan toimesta, tarvittaessa Martti Huttunen avustaa.

ISO 14001 sertifikaatista laitetaan kotisivuille maininta ja kerrotaan samalla mm. yrityksen päämäärät ja tavoitteet asiakkaiden ja sidosryhmien nähtäväksi.

Jos yrityksen ympäristöasioista tulee kyselyitä ulkopuolelta tai pyydetään kannanottoja medioihin, hoitaa ympäristövastaava ne toimitusjohtajan hyväksynnällä, mikäli aihe niin vaatii.

Yhteistyökumppaneille tapahtuva tiedottaminen tehdään ympäristövastaavan toimesta.

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 8. Tammer-Auton ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen valvonta

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	03. Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot	Päiväys:	10.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

03.04. Ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen valvonta

Toimintatapamme:

Yrityksen ympäristöjärjestelmä sisältää seuraavat dokumentit:

- ISO 14001 ympäristökäsikirja liitetiedostoineen. Ympäristökäsikirja on saatavilla Tonet Intranetissä olevasta Laatukäsikirjasta, josta löytyy kokonaisuudessaan ISO 14001 Ympäristökäsikirja.

- AKL:n ympäristöohjelman Vihreän Kirjan dokumentit liitetiedostoina ovat laatukäsikirjan ISO14001 kohdassa 06.03. Vihreä Kirja on työntekijöiden saatavissa huoltopäällikkö Martti Huttusen työhuoneessa.

Ympäristövastaava huolehtii, että ympäristöjärjestelmän dokumentit ovat ajan tasalla ja kaikkien työntekijöiden saatavilla.

Muuttuneet ja käytöstä poistuneet ympäristökäsikirjansivut arkistoidaan ja säilytetään Laatukäsikirjassa.

Ympäristövastaava tiedottaa ympäristöjohtoryhmässä tehdyistä järjestelmää koskevista muutoksista henkilöstölle.

Muutos- ja korjausehdotukset ympäristökäsikirjaan liittyen kanavoidaan ympäristövastaavalle. Ehdotukset käsitellään ja valmistellaan ympäristöjohtoryhmässä. Autoliikkeen johtaja suorittaa uuden sivun hyväksynnän.

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 9. Tammer-Auton toimintojen ohjaus

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	03. Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot	Päiväys:	10.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

03.05. Toimintojen ohjaus

Toimintatapamme:

Ympäristötavoitteiden mukainen toiminta yrityksessämme varmistetaan:

- Henkilöstön käytössä on yksityiskohtaiset toimintaohjeet jätteiden lajittelusta ja keräyspisteistä. Jätteiden keräyspisteet ovat nähtävillä ilmoitustauluilla asemapiirroksen merkittynä. Lajitteluohjeet ovat keräyspisteissä. Tiedot ovat myös liitteenä ympäristökäsikirjassa kohdassa: 03.05.
- Säännöllisellä seurannalla ja raportoinnilla. Ympäristöjohtoryhmä kokoontuu 1/3 vuosittain ja seuraa asetettujen tavoitteiden täyttymistä ja reagoi tarvittaviin muutoksiin tarvittaessa. AKL:lle toimitetaan vuosittain ympäristöraportti ympäristöohjelman vaatimusten mukaisesti.
- Sisäisillä tarkastuksilla. Laatuohjelman sisäisten tarkastusten yhteydessä (1-2 ympäristönäkökohtaa kerralla) suoritetuista ympäristötarkastuksista laaditaan vuosittain yhteenveto, josta koostuu ympäristöjärjestelmän sisäinen auditointi.
- Johdon katselmuksilla kerran vuodessa.
- Ympäristövastaava on yhteistyössä tärkeimpien yhteistyökumppaneiden kanssa ja varmistaa toimintojen laadun. Toimijakohtaisesti sovitaan toimintaan soveltuvien ohjeiden noudattamisesta ja seurannasta.
- Jokaisella työntekijällä on velvollisuus raportoida ympäristöön liittyvistä epäkohdista (poikkeamat ja läheltä piti -tilanteet) osastonsa esimiehelle, tai suoraan ympäristövastaava Martti Huttuselle.

Ympäristövastaavalla on käytössä Vihreä Kirja käytännön ohjeistuksena.

Jätteidenlajitteluohjeet_T-A.doc

Jätteidenkeräyspisteet_T-A.doc

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 10. Tammer-Auton valmius ja toiminen hätätilanteissa

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	03. Järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot	Päiväys:	10.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

03.06. Valmius ja toimiminen hätätilanteissa

Toimintatapamme:

Tammer-Auton toimipisteen

1. TURVAOHJEET

Turvaohjeet hätätilanteita varten on laitettu ilmoitustauluille. Ohjeeseen on koottu keskeisimmät yhteystiedot ja ohjeet poistumisteistä yms. onnettomuustilanteita silmällä pitäen.

2. VÄESTÖNSUOJELUSUUNNITELMA

Väestönsuojelusuunnitelma on laitettu ilmoitustauluille josta selviää väestönsuojan sijainti ja kokoontumispaikat hätätilanteissa.

3. PELASTUSSUUNNITELMA

Yrityksemme pelastussuunnitelma löytyy Martti Huttusen työhuoneesta ja Riskinetti-järjestelmästä.

Hätätilanteissa, joissa on riski ympäristövahingolle toimimme seuraavasti:

- estetään välittömät vahingot, hälytetään tarvittaessa viranomaisia paikalle.
- tiedotetaan tapahtuneesta osaston esimiestä, tai suoraan ympäristövastaavaa.
- ympäristövahingot ja läheltä piti tilanteet käsitellään ympäristöjohtoryhmässä. Reagoidaan mahdollisiin ongelmakohtiin ja tiedotetaan muutoksista henkilöstölle, jotta saadaan ennalta ehkäistä vastaava tilanne jatkossa.

Mahdollisen ympäristövahingon sattuessa, tiedottamisesta viranomaisille vastaa ympäristövahingon havainnut henkilö. Hän on velvollinen informoimaan ympäristövastaavaa tai osaston ympäristövastaavaa ensi tilassa. Ympäristövahingon tai onnettomuuden sattuessa on tiedotusvastuu tiedotusvälineille yrityksen toimitusjohtajalla tai hänen nimeämällään henkilöllä.

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 11. Tammer-Auton tarkkailu ja mittaukset

1 (2)

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	04. Tarkastukset ja korjaavat toimenpiteet	Päiväys:	13.02.2012
Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

04.01. Tarkkailu ja mittaukset

Toimintatapamme:

Yhtiössä seurataan ja raportoidaan ympäristön avaintunnusluvut ympäristöjohtoryhmälle. Lisäksi AKL:lle toimitetaan vuosittain ympäristöraportti. Seurannassa hyödynnämme yhteistyökumppaneiltamme saatavaa raportointia. Poikkeamiin puututaan heti.

Seuraamme säännöllisesti niitä toimintoja, joilla on merkittäviä ympäristönäkökohtia ja hyödynnämme tässä AKL:n Vihreän Kirjan materiaalia. Tällaisia ovat:

- Kaivojen tarkastukset ja tyhjennykset
  - Ympäristöohjelman lomakkeiden 005 ja 006 mukaisesti
- Jätekirjanpito
  - Ympäristöohjelman lomakkeen 007/012 mukaisesti
- Lämmitysenergian ja sähkönkulutuksen seuranta
  - Ympäristöohjelman lomakkeen 007/012 mukaisesti
- Työsuhdeautojen CO2 tason seuranta
  - Puolivuositain käytössä olevan ajoneuvolistan perusteella lasketaan keskimääräinen CO2- taso
- Uusien myytyjen autojen CO2 tason seuranta
  - Maahantuojan toimittaman raportin perusteella verrataan tavoitetasoon
- Ympäristöystävällisten pesuaineiden käytön osuuden seuranta (joutsenmerkki)
  - Pesuaineiden kulutuksen seurannan perusteella seurataan joutsenmerkki- tuotteiden osuutta kemikaalimäärästä

(jatkuu)

- Tulostepaperin ostomäärän vuosittainen seuranta
  - Seurataan ostetun paperin määrää ostolaskuista
- Kaatopaikkajätteen ja energijakeen suhteen seuranta
  - Ympäristöohjelman lomakkeen 007/012 mukaisesti

Lakisääteisten ja muiden ympäristövaatimusten täytyminen käsitellään ympäristöjohtoryhmän kokouksissa, joka kokoontuu 4 kk:n välein.

Ympäristövaatimusten täyttymistä seurataan sisäisissä auditoinneissa.

Uudet lakisääteiset vaatimukset saamme tietoomme ENW seurantapalvelusta.

Muuttuneet lakisääteiset vaatimukset, joilla on vaikutusta yrityksen toimintaan lisätään Ympäristönäkökohdat -taulukkoon.

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 12. Tammer-Auton poikkeamat sekä korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet

1 (2)

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	04. Tarkastukset ja korjaavat toimenpiteet	Päiväys:	13.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

04.02. Poikkeamat sekä korjaavat ja ehkäisevät toimenpiteet

Toimintatapamme:

Yrityksessämme poikkeamat tunnistetaan sisäisten auditointien, johdon katselmusten, rekla-
maatioiden, asiakas- ja henkilöstöpalautteiden sekä päivittäisessä työssä tehtyjen havaintojen
perusteella (tarkkailu ja mittaukset).

Läheltä piti -tilanteeksi rekisteröidään esimerkiksi:

- Auton hitsauksessa syntynyt palonalku auton rakenteessa, joka kuitenkin itse sammutetaan.
- Suurempien öljy- tai nestemäärien pääsy lattialle tai lähelle viemäriä.
- Vääränlainen lajittelu. Siivoaja laittanut vääränlaista jätettä energiajätteen se-
kaan.

Poikkeamia ovat esimerkiksi:

- Öljyä tai nestettä pääsee viemäriin ja verkostoon.
- Jäteyhtiö raportoi väärästä lajittelusta. Esimerkiksi erä energiajätettä menee
sekajätteeksi.
- Ongelmajätteiden väärä käsittely.
- Jakson lopussa todetaan työsuhdeautokaluston olleen liian suuripäästöistä.
- Toistuva kiinteistön yleinen epäsiisteys.
- Työntekijä jättää noudattamatta lakisääteisiä vaatimuksia.

Yrityksen kaikki poikkeamat ja läheltä piti -tilanteet dokumentoidaan ympäristökäsikirjaan koh-
taan 06.04. osaston esimiehen toimesta ja käsitellään ympäristöjohtoryhmän kesken seuraava-
vassa kokouksessa tai tarvittaessa hyvin merkittävässä tapauksissa välittömästi.

Jokaisella työntekijällä on velvollisuus kertoa poikkeamahavainnoistaan tai läheltä piti tilanteista
osaston esimiehille.

(jatkuu)

2 (2)

Ympäristöjohtoryhmä suunnittelee ja toteuttaa ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet ja tiedottaa henkilöstöä niistä. Lisäksi ympäristövastaava kirjaa ympäristökäsikirjaan mahdollisesti muuttuneen toimintamallin ja tiedottaa siitä henkilöstöä.

Uudet muuttuneet toimenpiteet ja toimintamallit sekä niiden tuomat parannukset toimintaan tarkistetaan sisäisen tarkastustoiminnan yhteydessä.

Poikkeamaraportti 14001 T-A (Pohja).doc

Vastuuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 13. Tammer-Auton tiedostot

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	04. Tarkastukset ja korjaavat toimenpiteet	Päiväys:	13.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

04.03. Tiedostot

Toimintatapamme:

Laatukäsikirjasta löytyvään Ympäristökäsikirjaan tallennetaan ympäristöohjelmaan liittyvät lomakkeet ja tiedostot mukaan lukien auditointi- ja katselmusmuistiot. Tiedostot suojataan salasanalla.

Lisäksi Vihreästä Kirjasta löytyy sinne kuuluvat dokumentit. Vastuuhenkilönä säilytykseen on ympäristövastaava.

Vihreän Kirjan lomakkeet löytyvät myös sähköisenä Ympäristökäsikirjasta kohdasta 06.03. Kaivojen tarkastus- ja tyhjennyspäiväkirja täydennetään Ympäristökäsikirjaan vähintään kerran vuodessa. Kemikaalivastaava vastaa päivityksistä. Ajan tasalla oleva päiväkirja löytyy kiinteistöhoitajalta.

Kemikaalivastaava säilyttää kaikki jätteiden siirtoasiakirjat. Kiinteistöhoitaja ylläpitää kaivojen tarkastus- ja tyhjennyspäiväkirjaa.

Kaikki henkilöstölle suunnattu tiedottaminen tehdään Tonetin kautta tai palavereiden yhteydessä.

Ympäristökäsikirja sijaitsee Laatukäsikirjan osana Lotus Notes- kannassa. Ne henkilöt joilla on käytössä kyseinen järjestelmä, voivat lukea tai tehdä muutoksia valtuuksien rajoissa käsikirjaan. Muu henkilöstö pääsee lukemaan Lotus Notes- kannassa olevaa Laatukäsikirjaa ja Ympäristökäsikirjaa Tonetin kautta.

Muuttuneet ja käytöstä poistuneet sivut arkistoidaan ja säilytetään Laatukäsikirjassa.

Vastuuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 14. Tammer-Auton ympäristöjärjestelmän sertifiointi ja auditointi

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	04. Tarkastukset ja korjaavat toimenpiteet	Päiväys:	13.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

04.04. Ympäristöjärjestelmän sertifiointi ja auditointi

Toimintatapamme:

Alustava sisäinen auditointi

Alustavassa sisäisessä auditoinnissa varmistetaan, että ympäristöohjelman perusasiat ISO 14001–sertifiointia varten ovat kunnossa. Alustava sisäinen auditointi tehdään n. 1-2 kk ennen sertifiointiauditointia.

Sertifiointiauditointi

Kun alustavassa sisäisessä auditoinnissa havaitut puutteet on korjattu, sovitaan ISO 14001-sertifiointiauditoinnin tekemisestä. Sertifiointiauditoinnissa tarkastetaan ympäristökäsikirja ja siinä määriteltyjen toimintatapojen oikeellisuus ja toimivuus käytännössä. Lisäksi tarkastetaan, että ympäristöohjelma vastaa ISO 14001 standardin vaatimuksia. Kun sertifiointiauditoinnissa mahdollisesti havaitut puutteet ja poikkeamat on korjattu, voidaan yritykselle myöntää ISO 14001 sertifikaatti. Sertifiointi on voimassa 3 vuotta, jonka jälkeen on suoritettava uusi sertifiointiauditointi. Sertifiointiauditoinnin suorittaa akkreditoitu tahon.

Määräaikaisauditointi

Sertifikaatin voimassaoloaikana suorittaa sertifiointielin vuosittain määräaikaisauditoinnin. Siinä varmistetaan, että yrityksen ympäristöohjelmaa ylläpidetään ja kehitetään standardin vaatimusten mukaisesti.

Sisäinen auditointi

Laatuohjelman sisäisten tarkastusten yhteydessä suoritetaan 1-2 ympäristökäsikirjaan liittyvän kohteen arviointi. Laatukäsikirjassa oleva sisäisten tarkastusten suunnitelma sisältää myös ympäristökäsikirjan osiot. Poikkeamien johdosta korjatut toimintamallit tarkastetaan suunnitelmassa olevien kohteiden lisäksi. Tarkastusten raportit tallennetaan Laatukäsikirjan kohtaan 08.04.

Sisäinen auditointi koostuu vuoden aikana tehtyjen ympäristötarkastusten yhteenvedosta ja auditointidokumentit tallennetaan kohtaan 07.01. Auditoinnin suorittajiksi valitaan henkilöt, jotka eivät ole vastuussa kyseisten toimintojen suorittamisesta. Auditointitoiminnan tavoitteena on varmistaa ympäristöjärjestelmän toimivuus ISO14001 standardin vaatimusten mukaisesti.

Sisäinen auditointi suoritetaan kerran vuodessa.

Johtoryhmässä käsitellään auditoinnin tulokset ja päätetään tarvittavista korjaustoimenpiteistä.

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Martti Huttunen ja Esko Mähkä

Liite 15. Tammer-Auton johdon katselmus

30. Toyota Tammer-Auto

Ryhmä:	ISO 14 001 Ympäristökäsikirja	Versio:	1.0
Normi:	05. Johdon katselmus	Päiväys:	13.02.2012

Tekijä:	Janne Leppäkorpi		
Voimaantulopv:	01.03.2012	Hyväksyjä:	Harri Heinonen

05.01. Johdon katselmus

Toimintatapamme:

Johdon katselmus suoritetaan vuosittain. Yrityksen johtaja suorittaa katselmuksen käyttäen apunaan ympäristöjohtoryhmää.

Katselmuksessa arvioidaan ympäristöjärjestelmän toimivuutta ja tehokkuutta käytännön tasolla.

Johto tutustuu vuoden mittaan Ympäristökäsikirjaan liitettyihin ympäristöjohtoryhmän muistioihin, tarkastuspöytäkirjoihin ja sisäisen auditoinnin raporttiin.

Johto arvioi onko asetetut ympäristötavoitteet saavutettu.

Lisäksi arvioidaan korjaavien ja ehkäisevien toimenpiteiden suorittamista.

Katselmuksesta laaditaan pöytäkirja. Siitä informoidaan henkilöstölle sähköpostilla erikseen. Katselmuspöytäkirja on nähtävillä Laatukäsikirjan Ympäristökäsikirjassa kohdassa: 07.03 Johdon katselmuksat, johon sihteerit sen tallentaa.

Vastuhenkilö ja varahenkilö:

Harri Heinonen ja Martti Huttunen